

Sinun omistamasi –

S-RYHMÄ JA VASTUULLISUUS 2016

SINUN OMISTAMASI - S-RYHMÄ JA VASTUULLISUUS 2016

SISÄLLYS

S-ryhmä 5
Johdon puheenvuoro 5
Hyötyä ja helppoutta omistajiemme arkeen 5
Tehdään Suomesta paras paikka elää 6
S-ryhmä lyhyesti 7
Liiketoimintakatsaukset 11
Marketkauppa 11
Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa 13
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa 15
Matkailu- ja ravitsemiskauppa 17
Rautakauppa 19
S-Pankki 20
Johtaminen ja hallinto 21
SOK:n hallintoneuvosto 2016 21
SOK:n hallitus 2016 23
SOK-yhtymän konsernijohtoryhmä 2016 24
SOK-yhtymän johtaminen ja valvonta 25
Vastuullisuuden johtaminen 29
Sidosryhmätyö 30
Tekomme 31
Yhteiskunnan hyväksi 31
Koulun ohella ja kesällä töissä Prismassa 31
S-ryhmältä ennätyssumma Roosa nauha -keräykseen 32
Suuri ruokakeskustelu visioi tulevaa 33
Paikallisuus on pop 34
Alepa-fillarit liikuttavat helposti Helsingissä 35
Ilmastonmuutos ja kiertotalous 36
Hukkapaloista syntyy Cyclo-vaatteita 36
Suur-Savossa pelastetaan lounasruokaa 37
Sale Kiihtelysvaara luopui öljylämmityksestä 38
Tuulivoimatavoite täyttyi, aurinkosähkössäkin mahdollisuuksia 39
Keran alueesta kehitetään kestävää kaupunginosaa 40
Kalaa ja äyriäisiä kestävistä kalakannoista 41
Punalaput vähentävät hävikkiä 42
S-ryhmä sai kiitosta palmuöljyn vastuullisuudesta 43
Eettinen toimintakulttuuri ja ihmisoikeudet 44
Työtä myös maahanmuuttajille 44
Lisää vastuullista kahvia valikoimiin 45
S-ryhmä ihmisoikeuspuolustaja Andy Hallin tukena 46

SISÄLLYS

Hyvinvointi ja terveys 47
Satokausikasviksista suomalaisten suosikkeja 47
Sujuvat työolot – hyvinvoiva henkilöstö 48
Ässäkentät liikuttavat lapsia 49
Vastuullisia ja terveellisiä valintoja hotelleissa 50
Tunnusluvut 51
Taloudelliset vaikutukset 51
Myynti, tulos ja investoinnit 51
Toimipaikkojen lukumäärä 52
Osuustoiminta ja asiakasomistajuus 53
Verot ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus 53
Vastuullisuusyhteistyö 56
Ympäristövaikutukset 57
Energia ja vesi 57
Päästöt 58
Jätteet 60
Ruokahävikki 62
Tuotteet ja palvelut 62
Vaihtoehtoja muovikasseille 63
Sosiaaliset vaikutukset 64
Henkilöstön määrä 64
Työsuhteet 64
Nuorten työllistäminen 65
Monimuotoisuus 65
Työtyytyväisyys 66
Työntekijöiden koulutus 67
Työturvallisuus 67
Vastuullinen hankinta 68
Tuotantoketjujen valvonta 69
Tuoteturvallisuus 71
Vuosikatsauksen kuvaus 72
GRI-taulukko 73

S-RYHMÄ

JOHDON PUHEENVUORO

Hyötyä ja helppoutta omistajiemme arkeen

”Meidän s-ryhmäläisten yhteisenä tavoitteena on tarjota asiakkaillemme eli omistajillemme ylivoimaista hyötyä ja helppoutta omasta kaupasta. Tavoite saavutetaan keskittymällä erityisesti omistajiemme arkea lähellä oleviin asioihin, kuten edulliseen ruokakoriin ja digitaalisiin palveluihin.

Vuonna 2016 jatkoimme onnistuneesti ruoan hinnan laskemista, merkittävintä strategista linjaustamme yli vuosikymmeneen. Katamme siitä aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti itse. Säästämme esimerkiksi energia-, IT- ja markkinointikuluissa, tehostamme monin tavoin toimintaamme sekä pienennämme ruokahävikkiämme. Hintojen laskeminen on ollut menestys. Asiakasmäärämme ja myyntivolyymimme ovat kasvaneet. Nämä siivittivät myyntimme hintojen laskusta huolimatta kasvuun viime vuonna.

Myyntiämme vauhdittivat myös pidemmät aukioloajat. Viime vuoden alusta alkaen kaupat ovat saaneet päättää vapaasti aukioloajoistaan. Helpotimme asiakkaidemme arjen aikatauluja laajentamalla useiden kauppojemme aukioloa heti vuoden alusta.

Kaupan vapaat aukiolot ja niiden erinomainen vastaanotto kuluttajien parissa on hyvä esimerkki siitä, miten kotimarkkinat hyötyvät sääntelyn purkamisesta. Vapaat aukiolot käänsivät koko vähittäiskaupan jälleen kasvu-uralle ja lisäsivät alan työllisyyttä. Toivonkin kaupan alaan vaikuttavan sääntelyn purkamisen jatkuvan, sillä kaupan ja muiden palvelualojen merkitys kansantaloudessamme vain vahvistuu tulevaisuudessa.

Kehitämme palveluita, joita omistajamme tarvitsevat

S-ryhmän digipalvelut kehittyivät hyvää vauhtia viime vuonna. Moni palvelu löytyy S-mobiilistamme. Lanseerasimme esimerkiksi ABC-mobiilitankkauksen, tankkaamista helpottavan kansainvälisen teknologiapalkinnon saaneen edelläkävijäsovelluksen. Lisäksi jo 130 000 asiakasomistajaa on ottanut käyttöön sähköisen kassakuitin. Kuitit arkistoituvat S-mobiiliin, ja paperisista ostoskuiteista voi halutessaan luopua kokonaan. Vastaava palvelu on jo ollut käytössä takuukuiteista.

Jotta voimme palvella omistajiamme parhaalla mahdollisella tavalla, meidän pitää tunnistaa heidän tarpeensa entistä syvällisemmin. Parempi asiakasymmärrys ja digitalisaatio avaavat aivan uusia mahdollisuuksia asiakaspalveluun. Tulevaisuudessa omistajamme voivat niin halutessaan seurata esimerkiksi ostostensa terveellisyyttä tai ympäristövaikutuksia. Panostuksemme digitaalisuuteen parantavat myös kivijalkamyymälöidemme palvelua. Haluamme palvella asiakkaitamme yhtä hyvin asiointikanavasta riippumatta.

Jatkamme omistajiemme arjen helpottamista ja kehitämme heidän toivomiaan ja tarvitsemiaan palveluja. Haluamme myös tehdä oman osamme, jotta Suomi olisi entistäkin parempi paikka elää ja asua. Linjaamme uudessa Paras paikka elää -ohjelmassamme 100 S-ryhmän vastuullista tekoa, jotka vievät yhteiskuntaamme eteenpäin. Olen varma siitä, että yhdistämällä ylivoimaiset palvelut ja vastuulliset osuustoiminnalliset arvot pystymme tuottamaan omistajillemme entistä parempaa hyötyä ja menestymme kiristyvässä kilpailussa myös tulevaisuudessa.”

Taavi Heikkilä, *pääjohtaja, SOK*

S-RYHMÄ

Tehdään Suomesta paras paikka elää

YK määritti uudet kestävän kehityksen tavoitteet vuonna 2015. Agenda 2030 sisältää 17 tavoitetta, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen torjuntaan, eriarvoisuuden kitkentään, köyhyyden vähentämiseen ja vastuullisen kuluttamisen edistämiseen. Nämä tavoitteet koskevat meitä kaikkia, myös yrityksiä. Yrityksillä nähdäänkin olevan yhä tärkeämpi rooli kestävän kehityksen talkoissa.

Vuosi 2016 oli S-ryhmän vastuullisuustyölle merkittävä. Julkaisimme uuden Paras paikka elää -ohjelman, joka rakentuu 100 suuresta ja pienestä vastuullisuusteosta. Kunnianhimoinen tavoitteemme on tehdä yhdessä omistajiemme kanssa Suomesta entistä parempi paikka elää.

Teemme konkreettisia tekoja yhteiskunnan hyväksi, ilmastonmuutosta vastaan ja kiertotalouden puolesta, eettisen toimintakulttuurin ja ihmisoikeuksien parantamiseksi, hyvinvoinnin ja terveyden hyväksi.

Suurena toimijana haluamme kantaa vastuuta siitä, millaisessa nykyhetkessä elämme ja millaisen perinnön jätämme jälkeemme. Uusi ohjelma ja sille asetetut tavoitteet ohjaavat vastuullisuustyötämme vuoden 2020 loppuun asti. Ohjelma sisältää tekoja, joiden avulla näemme vielä paljon pidemmälle.

Panostamme uusiutuvaan energiaan entistä enemmän ja kasvatamme sen osuutta. Vuoden 2016 lopussa jo puolet käyttämästämme sähköstä oli tuotettu uusiutuvalla energialla.

Eriarvoistuvassa maailmassa ihmisoikeuksien toteutuminen on varmistettava. Olemme sitoutuneet edistämään ihmisoikeuksia.

Voit lukea lisää teoistamme tästä vuosikatsauksesta ja Paras paikka elää -ohjelman sivuilta.

Vastuullisuus on tekoja. Yhdessä olemme enemmän.

Lea Rankinen, *vastuullisuusjohtaja, SOK*

S-RYHMÄ

S-RYHMÄ LYHYESTI

S-ryhmä on merkittävä suomalainen, osuustoiminnallinen kaupan alan yritysryhmä. Se muodostuu Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta (SOK) ja sen tytäryhtiöistä sekä 20 alueosuuskaupasta ja seitsemästä paikallisosuuskaupasta.

S-RYHMÄ
=
OSUUSKAUPAT
+
SOK-YHTYMÄ

Osuuskauppojen jäsenet eli asiakasomistajat omistavat osuuskaupat, jotka puolestaan omistavat keskusliike SOK:n. SOK toimii osuuskauppojen keskusliikkeenä ja tuottaa niille hankinta-, asiantuntija- ja tukipalveluita. SOK vastaa myös S-ryhmän strategisesta ohjauksesta ja liiketoimintaketjujen kehittämisestä. SOK-yhtymä muodostuu SOK:sta ja sen tytäryhtiöistä.

S-ryhmän liiketoiminnan tarkoituksena on tuottaa kilpailukykyisiä palveluja ja etuja asiakasomistajille kannattavasti. Ryhmän päämääränä on tarjota asiakasomistajilleen kaikkialla Suomessa monipuoliset palvelut ja laaja toimipaikkaverkosto. Kaiken toiminnan lähtökohtana ovat asiakkaan palvelutarpeet ja arjen helpottaminen hyödyllisten palveluiden ja etujen avulla.

S-ryhmän ALUEOSUUSKAUPAT JA ULKOMAANTOIMINNOT

HELSINKI
Helsingin Osuuskauppa Elanto

JOENSUU
Pohjois-Karjalan Osuuskauppa

JYVÄSKYLÄ
Osuuskauppa Keskimaa

KAJAANI
Osuuskauppa Maakunta

KIRKKONUMMI
Osuuskauppa
Varuboden-Osla Handelslag

KOKKOLA
Osuuskauppa KPO

KOUVOLA
Kymen Seudun Osuuskauppa

KUOPIO
Osuuskauppa PeeÄssä

KUUSAMO
Koillismaan Osuuskauppa

LAHTI
Osuuskauppa Hämeenmaa

LAPPEENRANTA
Etelä-Karjalan Osuuskauppa

MIKKELI
Osuuskauppa Suur-Savo

NURMES
Jukolan Osuuskauppa

OULU
Osuuskauppa Arina

PORI
Satakunnan Osuuskauppa

RAUMA
Osuuskauppa Keula

SALO
Suur-Seudun Osuuskauppa

SEINÄJOKI
Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

TAMPERE
Pirkanmaan Osuuskauppa

TURKU
Turun Osuuskauppa

VENÄJÄ
Prisma
Sokos Hotels

VIRO
Prisma
Sokos Hotels

LIETTUA
Prisma

LATVIA
Prisma

S-RYHMÄ

S-RYHMÄ LYHYESTI

S-ryhmän keskeiset liiketoiminta-alueet ovat marketkauppa, tavaratalo- ja erikoisliikekauppa, liikennemyymälä- ja polttonestekauppa, matkailu- ja ravitsemiskauppa sekä rautakauppa. Lisäksi S-Pankki tarjoaa pankkipalveluja. Prisma, S-market, Sale, ABC, Sokos Hotels, Rosso ja lukuisat muut S-ryhmän toimipaikat ovat suomalaisille tuttuja.

Kotimarkkinoiden lisäksi S-ryhmällä on kansainvälistä liiketoimintaa Venäjällä ja Baltian maissa. Prismoja löytyy Venäjän lisäksi Virosta, Latviasta ja Liettuasta. Sokos Hotellit palvelevat paitsi Suomessa myös Venäjällä ja Virossa.

S-RYHMÄN LIIKETOIMINTAMALLI JA TOIMINNAN TARKOITUS

S-RYHMÄ

S-RYHMÄ LYHYESTI

S-ryhmän toiminnan tarkoituksena on tuottaa kilpailukykyisiä palveluja ja etuja omistajilleen kannattavasti. Osuuskaupat perustettiin yli 110 vuotta sitten tuottamaan kohtuuhintaisia ja laadukkaita tuotteita ja palveluja jäsenilleen, tavallisille suomalaisille kuluttajille. Jatkamme yhä samalla tiellä.

S-ryhmän visiona on olla vuoteen 2020 mennessä kaupparyhmä, joka tuottaa ylivoimaista hyötyä ja helppoutta omasta kaupasta.

Vastuulliseen osuustoiminnallisuuteen perustuvat arvot ohjaavat toimintaamme.

Lue lisää S-ryhmän strategiasta ja visiosta S-kanavalta.

S-RYHMÄ

S-RYHMÄ LYHYESTI

ARVONLUONTI S-RYHMÄSSÄ

S-ryhmä on yhteiskunnallisesti merkittävä toimija muun muassa työllistäjänä ja veronmaksajana. Luomme toiminnallamme arvoa sidosryhmillemme ja yhteiskunnalle.

S-ryhmän keskeiset luvut, milj. €	2016	2015	2014
Vähittäismyynti (sis. koko S-ryhmä)	11 020	10 804	11 182
Vähittäismyynti Suomessa	10 580	10 315	10 599
Vähittäismyynti Baltiassa ja Venäjällä	439	489	583
Osuuskauppojen vähittäismyynti	10 350	10 076	10 373
S-ryhmän operatiivinen tulos	290	265	226
Investoinnit	511	559	526
Asiakasomistajille maksettu Bonus	353	343	361
Asiakasomistajat (hlö)	2 292 039	2 225 506	2 156 828
Henkilöstö (hlö)*	40 482	37 758	40 292
Toimipaikat (lkm)	1 633	1 632	1 643

Kaikki myynnit alv 0 %.

* Vuodesta 2016 alkaen raportoidaan 30.11. tilanne. Luku sisältää sekä aktiiviset että lepäävät työsuhteet ja se kuvaa tarkimmin henkilöstömäärää vuositasolla. Vuoden lopussa kerätyissä luvuissa on mukana esim. kausiapulaisia. Vuoden 2015 ja 2014 luvut on kerätty ko. vuosien lopussa ja ne sisältävät aktiiviset työsuhteet.

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

S-ryhmän keskeiset liiketoiminta-alueet ovat market-kauppa, tavaratalo- ja erikoisliikekauppa, rautakauppa, liikennemyymälä- ja polttonestekauppa sekä matkailu- ja ravitsemiskauppa. Lisäksi S-Pankki tarjoaa pankkipalveluja. Auto- ja autotarvikekauppaa sekä maatalouskauppaa harjoitetaan yksittäisten osuuskauppojen alueella.

S-RYHMÄN VEROTON VÄHITTÄISMYYNTI 2016 (MILJ. €)

MARKETKAUPPA

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

S-ryhmä harjoittaa Suomessa marketkauppaa viidellä eri ketjulla. Myymälöiden muodostama lähes tuhannen toimipaikan valtakunnallinen palveluverkosto suunnitellaan aina siten, että se täyttää mahdollisimman kattavasti alueella asuvien ihmisten erilaiset tarpeet.

”S-ryhmän marketkaupan vuoden 2016 kohokohdat olivat uudet halpuuttamiskierrokset, laajemmat aukioloajat ja ilahduttavasti kasvaneet asiakasmäärät. Vaikka hintamme laskivat, suuremmat asiakasmäärät kasvattivat myyntiämme sekä päivittäis- että käyttötavarakaupassa.

Keskitymme tekemisissämme erityisesti kahteen tehtävään: ruoan hinnan halpuuttamiseen ja suomalaisen ruokakaupan parantamiseen. Halpuuttaminen on pitkän tähtäimen strateginen päätös eikä hetkellinen kampanja. Se on osuuskaupan perustekemistä eli kuluttajien toiveisiin vastaamista.

Erityinen valopilkku vuonna 2016 oli käyttötavarakauppa. Pystyimme kasvattamaan myyntiämme vaativassa markkinatilanteessa. Valikoimaa on kehitetty etenkin pukeutumisen tuotealueella. Asiakkaat ovat ottaneet hyvin vastaan uuden tarjontamme, joista muun muassa Jackpot, Cottonfield ja kotimainen Neulomo lanseerattiin viime vuoden aikana. Käyttötavarapuolen uudistaminen jatkuu, ja tulossa on kiinnostavia uusia lähtöjä.

Vuonna 2017 käytämme ruoan hinnan alentamiseen eli halpuuttamiseen 45 miljoonaa euroa ja käynnistämme jättiurakan myymälöiden palvelun, valikoimien ja laadun parantamiseksi. Lisäksi ruoan verkkokauppaa kehitetään edelleen. Asiakkaiden heräävä kiinnostus ruoan verkkokauppaa kohtaan näkyy myös sen myynneissä. Myynti kasvoi lähes 50 prosenttia vuonna 2016.

Halvat hinnat ja laajat valikoimat ovat kilpailuetumme. Prismoista saa kaiken saman katon alta kotiin ja mökille. S-marketit, Salet, Alepat ja ABC Marketit tarjoavat kattavan ruokavalikoiman unohtamatta paikallisia tuotteita ja erityisruokavalioita.”

Ilkka Alarotu, *kaupallinen johtaja, SOK Vähittäiskaupan ketjuohjaus*

S-ryhmän marketkaupan ketjut ovat Prisma, S-market, Sale, Alepa ja ABC Market.

S-ryhmän marketkauppa	2016	2015	2014
Toimipaikat	948	930	920
Vähittäismyynti, milj. €	7 755	7 479	7616
Päivittäistavarakaupan markkinaosuus Suomessa, %	47,2	45,9	45,7

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

TAVARATALO- JA ERIKOISLIIKEKAUPPA

S-ryhmän tavaratalo- ja erikoisliikekaupan ketjuja ovat Sokos, Emotion ja Marks & Spencer sekä muutamat muut erikoisliikekaupan ketjut.

”Viime vuodet ovat olleet tavaratalokaupoille haasteellisia ympäri maailman. Sokoksilla on vastattu haasteisiin palaamalla takaisin juurille. Olemme keskittyneet tavaratalokaupan ydinasioihin eli kohdeasiakkaaseen, palveluun ja miljööseen.

S-ryhmän tavaratalokaupan valikoimaa terävöitettiin etenkin kauneuden, pukeutumisen ja kodin alueilla. Asiakkaamme ovat ottaneet ilolla vastaan uudet ajankohtaiset merkkimme. Esimerkkeinä mainittakoon suosittu kosmetiikkamerkki NYX, italialaista kodikkuutta edustava Coincasa, muotitietoisille aikuisille naisille suunnattu pukeutumisen merkki Gerry Weber ja tyylikkäiden miesten varmat valinnat Boss ja Lacoste.

Uusia toimipaikkoja avattiin neljä: Oulun Sokos sekä Tampereen Kalevan, Espoon Ison Omenan ja Lohjan Emotionit. Oulun Kauppakeskus Valkeaan avattu Sokos on ollut iso ponnistus, josta kiitos kuuluu kaikille panoksensa antaneille henkilöille ja tietysti asiakkaille, joiden innokkuuden ansiosta uuden tavaratalon aloitus oli huikea. Myös jo olemassa olevaa toimipaikkaverkostoa kehitettiin ja etenkin tilankäyttöä selkeytettiin.

Sokoksen uusi markkinointi-ilme on saanut kiitosta ja kannustammekin jokaista asiakastamme löytämään itsensä. Inspiraatiota voi hakea brändilähettiläämme **Makwan Amirkhanin** rohkaisevasta tarinasta.

Vuosi 2016 oli tavaratalokaupallemme myös taloudellisesti hyvä. Asiakasmäärämme kasvoivat, ja saimme paljon uusia asiakkaita. Myyntimme kasvoi kokonaisuudessaan, mutta erityistä nousua oli miesten pukeutumisessa ja kosmetii-

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

kassa. Sokos-ketjun tulos nousi takaisin plussalle, mikä on todella hyvä saavutus vallitsevassa markkinatilanteessa.

Työsarkaa riittää toki vielä tulevillekin vuosille. Ajankohtaisen valikoiman ylläpitäminen etenkin muodissa ja kosmetiikassa vaatii herkeämätöntä alan seuraamista sekä rohkeutta uudistua. Uskon, että meiltä sitä löytyy. Valikoiman lisäksi kehitämme palveluamme entistä vuorovaikutteisemmaksi ja monikanavaisemmaksi. Haluamme tarjota asiakkaillemme myös kiinnostavia tapahtumia ja kampanjoita pitkin vuotta."

Mika Laakso, *ketjujohtaja, SOK Tavaratalo- ja erikoisliikekaupan ketjuohjaus (Sokos ja Emotion)*

S-ryhmän tavaratalo- ja erikoisliikekauppa	2016	2015	2014
Toimipaikat	80	77	76
Vähittäismyynti, milj. €	300	295	324

Luvut sisältävät Sokos- ja Emotion-ketjujen lisäksi Pukumies- ja Marks & Spencer -ketjujen sekä muiden erikoisliikekaupan toimipaikkojen tiedot.

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

LIIKENNEMYYMÄLÄ- JA POLTTONESTEKAUPPA

Suomen arvostetuin huoltamobrändi ABC huolehtii matkalla olevista ja lähellä asuvista asiakkaista tarjoamalla nopeat ja monipuoliset palvelut vuoden jokaisena päivänä. ABC:n palveluja ovat ravitsemispalvelut, päivittäistavarakauppa sekä autoilijan ja liikkuvan asiakkaan tarpeet huomioiva polttonestevalikoima.

”Vuoteen 2016 mahtui huikeita saavutuksia: Ravintolatoimintamme kehittyi positiivisesti, lanseerasimme uuden Lähi-ABC-konseptin ja helpotimme asiakkaiden asiointia ottamalla käyttöön ABC-Mobiilitankkauksen. Myös polttonesteen markkinaosuudet kasvoivat ilahduttavasti.

Vaikka ABC:n asiakasmäärät pienenivät vapautuneiden marketkaupan aukiolojen vuoksi, pystyimme säilyttämään myyntimme ravintolakaupassa – myimme jälleen yli 10 miljoonaa annosta.

ABC-ketjun rungon muodostavat edelleen valtateiden varsilla sijaitsevat ABC-liikennemyymälät, joiden palvelut ovat kaikkialla pääsääntöisesti samat. Lähi-ABC-asemien palvelut ja aukioloajat on suunnattu puolestaan ensisijaisesti paikallisille asukkaille, joten asemat voivat olla keskenään erilaisia palveluiden painotusten mukaan. Lähi-ABC:t sijaitsevat pääasiassa taajama-alueilla, ja niitä oli vuoden 2016 lopussa 34 toimipaikkaa.

ABC-Mobiilitankkaus on digitaalisuuden saralla ensimmäinen askeleemme kohti entistä sujuvampaa asiointia. Palvelu on saanut kansainvälistäkin huomiota, ja asiakkaat ovat kiitelleet nopeaa ja turvallista tapa maksaa tankkaus. Enää ei tarvitse pakkasella hytistä maksuautomaatilla, kun voi maksaa älypuhelimella lämpimässä autossa.

Vuonna 2016 onnistuimme erityisen hyvin myös polttonestekaupassa ja autonpesutoiminnassa. Pystyimme

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

kasvattamaan polttonestekaupan markkinaosuuttamme, vaikka euromääräinen myynti pieneni alentuneiden maailmanmarkkinahintojen vuoksi. Myös autonpesutoiminta kehittyi vuonna 2016 positiivisesti ja tulemme kehittämään sitä edelleen tulevien vuosien aikana.

ABC:n kilpailuetuja ovat helppous, nopeus, tasalaatuisuus ja monipuolinen palvelutarjonta. Vahva ja yhtenäinen ketjutoiminta takaa, että asiakkaamme pystyvät luottamaan ABC:lta saamiinsa palveluihin ympäri Suomen. Tämän varmistamisessa yli 4 000 ABC-ammattilaisen rooli on korvaamaton.

ABC:n kehitys jatkuu vahvana. Uudistamme vuosittain 5–10 liikennemyymälää ja kehitämme koko ajan tarjontaamme asiakkaidemme toiveita kuunnellen.”

Antti Heikkinen, *ketjujohtaja, SOK Liikennemyymälä- ja polttonestekaupan ketjuohjaus*

S-ryhmän liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	2016	2015	2014
Toimipaikat	446	444	439
Vähittäismyynti	1 543	1 609	1 774
Bensiinikaupan markkinaosuus, %	30,6	29,5	30,0
Dieselkaupan markkinaosuus, %	13,9	13,1	13,0

Luvut sisältävät ABC-liikennemyymälöiden, Lähi-ABC-asemien, ABC-automaattiasemien ja ABC-Delien lisäksi muiden liikennemyymälöiden ja automaattiasemien tiedot.

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

MATKAILU- JA RAVITSEMISKAUPPA

Sokos Hotels, Radisson Blu Hotels ja S-ryhmän ravintolat tarjoavat monipuolisia ja elämyksellisiä hotelli- ja ravintolapalveluita asiakkaidensa eri tarpeisiin.

”S-ryhmän matkailu- ja ravitsemiskaupalle 2016 oli huippuvuosi niin tuloksellisesti kuin asiakastyytyväisyydenkin kannalta. Hyvä tulos on seurausta pitkäjänteisestä panostuksestamme asiakaspalvelun parantamiseen, Sokos Hotels -brändiperheen rakentamiseen ja ravintolakehitykseen.

Kehitämme jatkuvasti uusia ravintolakonsepteja vastaamaan asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin, ja vanhoja perinteikkäitä ketjuja uudistetaan. Vuonna 2016 aloitimme Fransmannien muuntamisen uusiksi Frans & les Femmes -bistroiksi ja jatkoimme Rosson uudistusten levittämistä.

Raflaamo.fi:stä on muutamassa vuodessa kasvanut Suomen merkittävin ravintolaportaali.

Erityisen hyvän tuloksen tekivät vuonna 2016 hotellit, mikä näkyi myös S-ryhmän tuloksessa. Kehitämme hotellejamme asiakkaiden toivomaan yksilölliseen ja elämykselliseen suuntaan. S-ryhmässä investoidaan nyt vahvasti myös hotelliverkoston uudistamiseen ja laajentamiseen. Tästä esimerkkejä ovat Original Sokos Hotel Presidentin ja Radisson Blu Seasiden uudistukset.

Kehityksen kivijalkana on henkilökunnan säännöllinen valmennus. Hyvään asiakaspalveluun ja sitä kautta asiakastyytyväisyyteen päästään innostamalla esimiehiä ja vapauttamalla henkilökunta ottamaan vastuuta. Sokos Hotellit

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

valittiin vuonna 2016 Suomen luotetuimmaksi, arvostetuimmaksi ja vastuullisimmaksi hotellibrändiksi, mistä iso kiitos niin henkilökunnallemme kuin asiakkaillemmekin!

Vuonna 2017 Suomi on kansainvälisesti kiinnostava ja maan talous nousujohteinen. Digitaalinen palvelukehitys, mielenkiintoiset ja kehittyvät ravintolat sekä monipuolinen hotelliverkosto luovat hyvän pohjan tulevaisuudelle."

Harri Ojanperä, *ketjujohtaja, SOK Matkailu- ja ravitsemiskaupan ketjuohjaus*

S-ryhmän matkailu- ja ravitsemiskauppa	2016	2015	2014
Toimipaikat	775	798	813
Hotellit	61	62	63
Ravintolat	714	736	750
Vähittäismyynti, milj. €	793	802	798
Majoitusliiketoiminnan markkinaosuus Suomessa, % *	25,8	26,9	26,2
Ravitsemisliiketoiminnan markkinaosuus Suomessa, % **	julkaistaan myöhemmin	16,4	17,8

* Lähde: Tilastokeskus
** Lähde: Valvira. Sisältää ainoastaan isoimpien kaupunkien anniskeluravintolat.

Toimipaikka- ja vähittäismyyntiluvut sisältävät Sokos Hotels- ja Radisson Blu Hotels -ketjujen, ravitsemispaikkojen ja muiden hotellitoimipaikkojen lisäksi Venäjän ja Viron hotellien tiedot.

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

RAUTAKAUPPA

S-ryhmän rautakauppaan kuuluvat rakentamiseen, remontointiin, sisustukseen sekä pihaan ja puutarhaan keskittyvät Kodin Terra- ja S-Rauta-ketjut.

”Vuonna 2016 Suomen rakennustarvikekauppa kääntyi neljän vuoden supistumisen jälkeen pieneen kasvuun pääkaupunkiseudun vahvan rakentamisen vetämänä. S-ryhmän rautakaupan vertailukelpoinen myynti kuitenkin väheni hieman, sillä verkostomme vaikutusalueella rakentamisen volyymi jatkoi edelleen pääosin matalla tasolla.

Vuonna 2016 S-ryhmän rautakaupan toiminnan painopiste oli kannattavan ja kasvavan liiketoiminnan edellytysten luominen rakentamisen sekä pihan ja puutarhan tuotteiden vähittäiskauppaan. Suurimmat tehostamistoimet toteutettiin valikoiman yhtenäistämisessä eri ketjujen välisen synergian luomiseksi. Tehostamalla ketjuohjauksen toimintaa luotiin kyvykkyyttä vastata havaittuihin asiakastarpeiden muutoksiin ketterästi. Myös hinnoittelun kilpailukykyyn panostettiin.

S-ryhmällä on sitoutunut asiakaskunta, joka tarvitsee myös remontoinnin ja puutarhan tuotteita ja palveluja. S-ryhmällä on laaja ja kattava verkosto, jota järkevästi hyödyntämällä nämä palvelut on mahdollista saada helpommin asiakkaiden saataville.

Operatiivisen tehokkuuden parantaminen on seuraava tärkeä kehittämiskohde. Asiakkaiden tarpeiden analysoinnin kautta tarjoamme jatkossa entistä osuvampaa valikoimaa ja panostamme asioinnin helppouden parantamiseen niin myymälöissämme kuin verkossa.”

Lasse Ketola, *rauta- ja sisustustuotteiden valikoimajohtaja, SOK Vähittäiskaupan ketjuohjaus*

S-ryhmän rautakauppa	2016	2015	2014
Toimipaikat	25	23	25
Vähittäismyynti, milj. €	197	184	207

Luvut sisältävät Kodin Terra- ja S-Rauta-ketjujen tiedot.

S-RYHMÄ

LIIKETOIMINTAKATSAUKSET

S-PANKKI

S-Pankki on S-ryhmän ja LähiTapiola-ryhmän omistama suomalainen kauppapankki, jolla on lähes kolme miljoonaa asiakasta. Se tarjoaa asiakkailleen kattavat palvelut päivittäisten raha-asioiden hoitamiseen, säästämiseen, sijoittamiseen ja hankintojen rahoittamiseen.

”Vuosi 2016 oli S-Pankille vahvan kasvun vuosi. Vuoden aikana S-Pankki sai yli 130 000 uutta asiakasta, ja 25 000 asiakasta siirsi palkkatilinsä myötä pääasiallisen pankkiasiointinsa S-Pankkiin. S-Pankin asuntolainakanta kasvoi yli kuusi kertaa markkinaa nopeammin. Lisäksi joulukuussa lanseeratun pitkän, jopa 45 vuoden asuntolainan saaman julkisuuden ansiosta asuntolainahakemusten määrä kasvoi uuteen ennätykseen.

Vuoden aikana tehtiin useita tuoteavauksia. Helmikuussa lanseerattiin ABC-ketjun kanssa yhteistyössä mobiilitankkauspalvelu, jossa polttoaineen voi maksaa älypuhelimella. Huhtikuussa julkistettiin hyötylaskuri, jolla voi verrata eri pankkien tarjoamien palveluiden etuja ja kustannuksia. Lokakuussa FIM lanseerasi turvapaikanhakijoiden työllistymistä tukemaan suunnitellun vaikuttavuussijoittamisen hankkeen ja marraskuussa metsäkiinteistöihin sijoittavan Metsärahaston. Joulukuussa S-mobiili täydentyi LähiTapiolan vakuutuksilla, minkä lisäksi S-Pankki toi markkinoille omistusasumisen maltilliset kuukausikustannukset mahdollistavan, jopa 45 vuoden asuntolainan.

S-Pankki-konsernin toimintoja keskitettiin ja yhtiörakennetta yksinkertaistettiin edelleen vuoden 2016 aikana. Kesäkuussa S-Pankki osti loput FIM Oyj:n osakekannasta.

Vuoden 2016 lopussa S-Pankilla oli yli 2,9 miljoonaa maksuttomista peruspankkipalveluista nauttivaa asiakasta. Heillä oli käytössään yli 1,9 miljoonaa S-Pankin Visa-korttia. Verkkopankin ja S-mobiilin käytön mahdollistavat pankkitunnukset oli vuoden loppuun mennessä ottanut käyttöönsä 1,7 miljoonaa asiakasta. S-mobiili oli vuoden 2016 loppuun mennessä ladattu lähes miljoonaan puhelimeen tai tablettiin.

S-Pankin talletuskanta oli vuoden lopussa 4 547 miljoonaa euroa ja luottokanta 3 492 miljoonaa euroa.
S-Pankki-konsernin liiketulos vuonna 2016 oli 22,3 miljoonaa euroa ja vakavaraisuusaste 15,1 prosenttia.”

Pekka Ylihurula, *toimitusjohtaja, S-Pankki*

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

SOK:N HALLINTONEUVOSTO 2016

Matti Pikkarainen (s. 1953)
Oulu
teologian tohtori
puheenjohtaja 2013–
Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston
puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2004–
erovuorossa 2019

Maija-Liisa Lindqvist (s. 1951)
Lahti
talousneuvos
ensimmäinen varapuheenjohtaja 2013–
Osuuskauppa Hämeenmaan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 1997–
erovuorossa 2017

Antti Määttä (s. 1966)
Muurame
kauppat. maist.
toinen varapuheenjohtaja 2015–
Osuuskauppa Keskimaan
toimitusjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2013–
erovuorossa 2019

Jorma Bergholm (s. 1954)
Helsinki
toimitusjohtaja,
Helsingin Työväenyhdistys ry
Helsingin Osuuskauppa Elannon
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2005–
erovuorossa 2017

Pentti Hämäläinen (s. 1954)
Hamina
asianajaja
Kymen Seudun Osuuskaupan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2008–
erovuorossa 2018

Henrik Karvonen (s. 1972)
Kuusamo
Koillismaan Osuuskaupan
toimitusjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2014–
erovuorossa 2018

Kimmo Koivisto (s. 1956)
Salo
maanviljelijä
Suur-Seudun Osuuskauppa SSO:n
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2003–2004,
2007–
erovuorossa 2019

Martti Lokka (s. 1967)
Mikkeli
toimitusjohtaja, isännöitsijä
Osuuskauppa Suur-Savon
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2014–
erovuorossa 2018

Matti Manner (s. 1953)
Naantali
asianajaja, laamanni
Turun Osuuskaupan hallituksen
puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2016–
erovuorossa 2019

Mika Marttila (s. 1970)
Rauma
kauppat. maist.
Osuuskauppa Keulan toimitusjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2011–
erovuorossa 2017

Anne Mäkelä (s. 1965)
Kokkola
asianajaja, varatuomari
Osuuskauppa KPO:n hallintoneuvoston
puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2015–
erovuorossa 2017

Ilkka Ojala (s. 1949)
Tampere
DI, HTM
toimitusjohtaja
Pirkanmaan Osuuskaupan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2011–
erovuorossa 2017

Hannu Pelkonen (s. 1967)
Sotkamo
Osuuskauppa Maakunnan
toimitusjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2015–
erovuorossa 2018

Ilkka Pirskanen (s. 1962)
Joensuu
toimitusjohtaja
Pohjois-Karjalan Osuuskaupan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2015–
erovuorossa 2019

Pekka Ritvanen (s. 1955)
Kuopio
DI
toimitusjohtaja
Osuuskauppa Peeässän hallituksen
jäsen
hallintoneuvoston jäsen 2014–
erovuorossa 2017

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

Timo Santavuo (s. 1960)
Pori
asianajaja, varatuomari
Satakunnan Osuuskaupan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2000–
erovuorossa 2018

Mervi Sillanpää-Jaatinen (s. 1957)
Lappeenranta
kauppatiet. kand.
Etelä-Karjalan Osuuskaupan
toimitusjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2014–
erovuorossa 2018

Matti Timonen (s. 1956)
Nurmes
maanviljelijä
Jukolan Osuuskaupan hallintoneuvoston
puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2011–
erovuorossa 2017

Elina Varamäki (s. 1971)
Seinäjoki
vararehtori, dosentti
Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan
hallintoneuvoston puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2016–
erovuorossa 2019

Kristian Westerholm (s. 1969)
Inkoo
agronomi
Osuuskauppa Varuboden-Osla
Handelslagin hallintoneuvoston
puheenjohtaja
hallintoneuvoston jäsen 2016–
erovuorossa 2019

HENKILÖSTÖN EDUSTAJAT

Ulla Kivilaakso (s. 1970)
Helsinki
yo-merkonomi, MJD
markkinointipäällikkö
SOK Matkailu- ja ravitsemiskaupan
ketjuohjaus
hallintoneuvoston jäsen 2011–
erovuorossa 2018

Iiris Merimaa (s. 1962)
Helsinki
hallintoassistentti
SOK Hallintopalvelut ja riskienhallinta
hallintoneuvoston jäsen 2009–
erovuorossa 2018

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

SOK:N HALLITUS 2016

1. Taavi Heikkilä
(s. 1962) pääjohtaja, KTM
SOK:n hallituksen jäsen 2007–2011, 2014–
S-ryhmässä 1987–
SOK:n hallituksen puheenjohtaja

2. Matti Niemi
(s. 1955) toimitusjohtaja, KTM
Helsingin Osuuskauppa Elanto
SOK:n hallituksen jäsen 2007–
S-ryhmässä 1982–
SOK:n hallituksen varapuheenjohtaja

3. Heikki Hämäläinen
(s. 1966) toimitusjohtaja, KTM
Osuuskauppa Suur-Savo
SOK:n hallituksen jäsen 2014–
S-ryhmässä 1990–

4. Tapio Kankaanpää
(s. 1962) toimitusjohtaja, KTM
Osuuskauppa PeeÄssä
SOK:n hallituksen jäsen 2012–
S-ryhmässä 1987–

5. Hannu Krook
(s. 1965) toimitusjohtaja, KTM
Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslag
SOK:n hallituksen jäsen 2016–
S-ryhmässä 2013–

6. Timo Mäki-Ullakko
(s. 1963) toimitusjohtaja, KTM
Pirkanmaan Osuuskauppa
SOK:n hallituksen jäsen 2013–
S-ryhmässä 1987–

7. Jouko Vehmas
(s. 1956) toimitusjohtaja, ekonomi
Kymen Seudun Osuuskauppa
SOK:n hallituksen jäsen 2001–2003, 2014–
S-ryhmässä 1980–2017

1.

2.

3.

4.

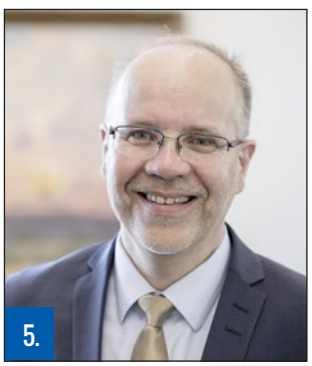
5.

6.

7.

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

SOK-YHTYMÄN KONSERNIJOHTORYHMÄ 2016

1. Taavi Heikkilä
(s. 1962) pääjohtaja, KTM
SOK:n hallituksen jäsen 2007–2011, 2014–
S-ryhmässä 1987–

2. Jari Annala
(s. 1964) johtaja, CFO, KTM
Talous ja hallinto
S-ryhmässä 1989–

3. Seppo Kuitunen
(s. 1961) lakiasiainjohtaja, OTK
Lakiasiat
S-ryhmässä 2005–

4. Arttu Laine
(s. 1970) kenttäjohtaja, KTM
Liiketoimintaryhmät, Hankinta ja logistiikka
S-ryhmässä 1995–

5. Susa Nikula
(s. 1970) johtaja, KM
Henkilöstö
S-ryhmässä 1995–

6. Jorma Vehviläinen
(s. 1967) johtaja, KTM
SOK Liiketoiminta Oy
S-ryhmässä 1991–

7. Veli-Pekka Ääri
(s. 1968) johtaja, VTM
Asiakkuus, Viestintä, Markkinointi ja Digitaaliset palvelut
S-ryhmässä 2011–

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

SOK-YHTYMÄN JOHTAMINEN JA VALVONTA

Sovellettavat säännökset

SOK on suomalainen osuuskunta, jonka päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan osuuskuntalakia, toimialojen toimintaa koskevia muita säännöksiä sekä SOK:n sääntöjä. Tytäryhtiöiden toimintaa säätelee muun muassa osakeyhtiölaki, ja koko SOK-yhtymän toimintaa ohjaavat lisäksi muun muassa SOK:n hallituksen vahvistamat toimintaperiaatteet, toimintapolitiikat ja investointi- ja hyväksymisohjeet sekä eri toimielimille vahvistetut työjärjestykset.

Arvopaperimarkkinayhdistys ry on hyväksynyt kesäkuussa 2015 uuden listayhtiöiden hallinnointikoodin (nähtävillä osoitteessa http://cgfinland.fi/), joka tuli voimaan 1.1.2016. Keskuskauppakamarin vuonna 2006 julkaiseman kannanoton mukaan pörssiyhtiöiden lisäksi myös muiden valtakunnallisesti merkittävien yhteisöjen tulisi noudattaa hallinnointikoodia siltä osin, kuin se on niiden erityispiirteet huomioiden mahdollista. SOK noudattaa hallinnointikoodia siltä osin kuin se on SOK:n osuustoiminnallinen yritysmuoto ja sen erityispiirteet huomioiden tarkoituksenmukaista.

Osuuskunnan kokous

Osuuskunnan kokous on SOK:n ylin päättävä elin. Kukin SOK:n jäsenosuuskauppa on oikeutettu lähettämään osuuskunnan kokoukseen enintään viisi kokousedustajaa, joilla kaikilla on puheoikeus, mutta joista vain yhdellä on oikeus käyttää osuuskaupan äänivaltaa. Omistajaoikeuksien käyttö ja äänivalta perustuvat jäsenten omistusosuuksiin ja osuuskunnan sääntöihin.

Varsinaisen osuuskunnan kokouksen tehtävänä on käsitellä säännöissä määrätyt asiat kuten tilinpäätöksen vahvistaminen, taseen osoittaman ylijäämän käyttäminen, vastuuvapaus hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä hallintoneuvoston sekä tilintarkastajien valinta ja palkkiot. Lisäksi osuuskunnan kokouksessa käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat. Ylimääräinen osuuskunnan kokous voidaan kutsua tarvittaessa koolle.

Hallintoneuvosto

Osuuskuntalaki ei edellytä hallintoneuvoston asettamista, mutta SOK:n säännöissä on määritelty hallintoneuvoston olevan osa yhtymän hallintomallia. Hallintoneuvoston roolina on edustaa laajaa omistajakenttää ja toimia yhteisen tahdonmuodostuksen foorumina keskeisimmissä strategisissa kysymyksissä. Sen tehtävänä on toimia suurten linjojen ratkaisijana sekä jäsenten edun valvojana. Hallintoneuvosto vahvistaa hallituksen esityksestä S-ryhmän ja SOK-yhtymän strategian ja SOK-yhtymän keskeiset tavoitteet sekä valvoo niiden toteutumista. Varsinaiset operatiiviseen johtamiseen kuuluvat asiat kuuluvat kuitenkin SOK:n hallitukselle ja toimivalle johdolle.

Hallintoneuvosto valvoo, että osuuskunnan ja SOK-yhtymän hallintoa hoidetaan lain, sääntöjen, osuuskunnan kokouksen ja hallintoneuvoston päätösten sekä osuuskunnan edun mukaisesti. Lisäksi hallintoneuvosto muun muassa hyväksyy ja erottaa osuuskunnan jäsenet, nimittää ja vapauttaa pääjohtajan ja muut hallituksen jäsenet sekä päättää muiden kuin osuuskunnan palveluksessa olevien hallitusten jäsenten palkkiot.

Lisäksi hallintoneuvosto päättää S-ryhmän toimintaa koskevista yhteistoimintaperiaatteista ja pitkän tähtäimen suunnitelmista.

Hallintoneuvosto on vahvistanut toimintaansa varten työjärjestyksen.

Hallintoneuvoston puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa muodostavat puheenjohtajiston, joka avustaa hallintoneuvostoa sen tehtävissä. Pääjohtaja osallistuu puheenjohtajiston kokouksiin. Lisäksi puheenjohtajisto päättää muun muassa pääjohtajan palkkaeduista hallintoneuvoston päättämien palkkausperusteiden mukaisesti.

Puheenjohtajiston jäsenet ovat:
puheenjohtaja tuomiorovasti, teologian tohtori Matti Pikkarainen (s. 1953)
1. varapuheenjohtaja talousneuvos, merkonomi Maija-Liisa Lindqvist (s. 1951)
2. varapuheenjohtaja toimitusjohtaja, kauppatieteiden maisteri Antti Määttä (s. 1966)

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

Hallintoneuvosto on asettanut neljä pysyvää valiokuntaa: nimitysvaliokunnan, palkitsemisvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan ja osuustoimintavaliokunnan, joilla on omat työjärjestyksensä.

Hallintoneuvostoon kuuluu 14–27 jäsentä, joista 12–25 jäsentä valitsee osuuskunnan kokous osuuskauppojen tekemien ehdotusten perusteella. Jäseneksi valittavan tulee olla Suomen kansalainen ja osuuskaupan jäsen. Henkilöä ei voida valita hallintoneuvoston jäseneksi, jos hän täyttää 68 vuotta ennen toimikauden alkua. Osuuskunnan kokouksen valitsemien jäsenten lisäksi osuuskunnan henkilöstö voi keskuudestaan nimetä hallintoneuvostoon kaksi jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain mukaisesti.

Hallintoneuvostossa oli 20 jäsentä sekä 2 henkilöstön edustajaa vuonna 2016. Vuonna 2016 hallintoneuvosto kokoontui 5 kertaa. Hallintoneuvoston jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 96.

Hallintoneuvoston puheenjohtajan erityispalkkio vuonna 2016 oli 4 000 euroa kuukaudessa ja varapuheenjohtajien palkkio oli 2 000 euroa kuukaudessa. Hallintoneuvoston puheenjohtajien ja jäsenten kokouspalkkio vuonna 2016 oli 460 euroa kultakin kokoukselta ja tehtävään kuuluvalta toimitukselta päivässä.

HALLITUS

Hallituksen valinta ja kokoonpano

SOK:n sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat puheenjohtajana osuuskunnan palveluksessa oleva pääjohtaja ja vähintään kolme ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet kalenterivuodeksi kerrallaan hallintoneuvoston nimitysvaliokunnan tekemän valmistelun pohjalta. Sääntöjen mukaan valittavan tulee olla Suomen kansalainen ja toimikauden alkaessa alle 68-vuotias. Tavoitteena on varmistaa riittävä rotaatio, mutta riittävää jatkuvuutta hallitustyössä pidetään tärkeänä.

Vuonna 2016 SOK:n hallituksessa oli seitsemän jäsentä, joista kuusi oli osuuskauppojen toimitusjohtajia. Hallituksen puheenjohtajana toimii osuuskunnan sääntöjen mukaisesti SOK:n pääjohtaja Taavi Heikkilä. SOK:n hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 24.11.2016 hallitukseen vuodelle 2017 seuraavat henkilöt:

Pääjohtaja KTM Taavi Heikkilä (s. 1962), puheenjohtaja
Toimitusjohtaja KTM Heikki Hämäläinen (s.1966)
Toimitusjohtaja KTM Tapio Kankaanpää (s. 1962)
Toimitusjohtaja KTM Hannu Krook (s. 1965)
Toimitusjohtaja KTM Timo Mäki-Ullakko (s.1963)
Toimitusjohtaja KTM Matti Niemi (s. 1955), varapuheenjohtaja
Toimitusjohtaja, KTM Olli Vormisto (s. 1967)

Hallituksen tehtävät

Hallitus edustaa osuuskuntaa ja huolehtii sen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä SOK-yhtymän puitteissa lain ja sääntöjen mukaisesti. Hallituksen tehtävänä on muun muassa strategisten päätösten valmistelu hallintoneuvostolle ja toimialojen kilpailustrategioista sekä SOK:n ja sen tytäryhtiöiden toimintasuunnitelmista päättäminen.

Lisäksi hallitus päättää pääjohtajan esityksestä SOK:n konsernijohtoryhmän asettamisesta sekä sen jäsenten nimityksistä ja palkkaeduista pääjohtajaa lukuun ottamatta. Hallitus asettaa nimeämistyöryhmän, joka valmistelee hallituksen päätettäväksi esityksen SOK:n tytäryhtiöiden hallitusten ja toimialahallitusten kokoonpanosta. Hallitukselle on vahvistettu työjärjestys.

SOK:n hallitus ei ole nähnyt tarpeelliseksi perustaa hallinnointikoodissa mainittuja valiokuntia hallituksen vastuulle kuuluvien asioiden valmistelemiseksi. Vastaavat valiokunnat on perustettu hallintoneuvoston toimesta.

Hallituksen kokoukset

Hallitus kokoontuu tarpeen vaatiessa puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun läsnä on yli puolet hallituksen jäsenistä hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien. Hallitus arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojansa tekemällä itsearvioinnin kerran vuodessa.

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

Hallitus kokoontui vuoden 2016 aikana 11 kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 99. Hallituksen jäsenille maksettiin palkkiota vuonna 2016 yhteensä 115 200 euroa. Hallituksen puheenjohtajana toimiva SOK:n pääjohtaja ei saa erikseen korvausta hallitustyöskentelystä. Hallituksen kokouksissa ovat oikeutettuja olemaan läsnä myös hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat.

Pääjohtaja

Listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksesta poiketen SOK:n hallituksen puheenjohtajana toimii osuuskunnan palveluksessa oleva pääjohtaja. Koska pääjohtaja toimii hallituksen puheenjohtajana, hallintoneuvosto nimittää pääjohtajan. Pääjohtajan tehtävänä on johtaa hallituksen ja osuuskunnan toimintaa lain, SOK:n sääntöjen ja hallintoelinten päätösten ja ohjeiden mukaisesti.

SOK:n hallituksen puheenjohtajana ja osuuskuntalain tarkoittamana toimitusjohtajana on toiminut pääjohtaja Taavi Heikkilä, KTM (s. 1962). SOK:n pääjohtajalle maksettiin vuonna 2016 palkkoja (luontoisedut mukaan lukien) ja tulospalkkioita yhteensä 839 416 euroa. SOK pääjohtajalla oli käytössään luontoisetuna virka-asunto, jonka verotusarvo sisältyy edellä mainittuun palkkasummaan. Pääjohtaja on maksuperusteisen lisäeläkkeen piirissä, ja hänen eläkeikänsä on 63 vuotta.

SOK-yhtymän konsernijohtoryhmä

SOK-yhtymän konsernijohtoryhmän tehtävänä on avustaa pääjohtajaa SOK-yhtymän ja S-ryhmän johtamisessa. Konsernijohtoryhmä koordinoi ja käsittelee muun muassa hallitukselle tehtävät keskeiset esitykset. Näitä esityksiä ovat muun muassa S-ryhmän ja SOK-yhtymän liiketoimintastrategiat, tavoitetasot, toimintasuunnitelmat ja budjetit sekä merkittävät investointi- ja realisointihankkeet. Lisäksi konsernijohtoryhmä käsittelee SOK-yhtymän kaikkia vastuualueita koskevia operatiivisia asioita. SOK:n konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä määräytyy henkilökohtaisten johtajasopimusten mukaisesti ja on 60–63 vuotta.

Konsernijohtoryhmään kuului vuoden lopussa kuusi jäsentä ja se kokoontui 20 kertaa vuonna 2016. Konsernijohtoryhmälle maksettiin vuonna 2016 palkkoja ja tulospalkkioita yhteensä 1 887 682 euroa. Tässä summassa ovat mukana myös luontoisedut.

Tytäryhtiöt

Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii pääsääntöisesti kyseisestä liiketoiminnasta vastaava SOK:n palveluksessa oleva konsernijohtoryhmän jäsen. SOK Liiketoiminta Oy:n hallituksen puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja. SOK:n hallitus nimeää tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet tytäryhtiöiden yhtiökokousten päätettäväksi. Tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet valitaan pääsääntöisesti S-ryhmään kuuluvista henkilöistä.

Tytäryhtiön hallitus valitsee yhtiön toimitusjohtajan, mutta valinta vaatii SOK:n hallituksen hyväksynnän. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat eivät pääsääntöisesti kuulu kyseisen yhtiön hallitukseen. Tytäryhtiöiden toimintaa ohjataan muun muassa SOK:n hallituksen päättämin konserniperiaattein ja toimintapolitiikoin.

Ketjuohjaus

SOK:n ketjuohjaukset vastaavat liiketoiminta-alueen tai ketjujen ja arvoketjun kehittämisestä ja asioiden valmistelusta SOK:n hallituksen päätettäväksi. Keskeisiä vastuita ovat muun muassa kilpailustrategian, ketjuliikeidean ja vuosittaisen toimintasuunnitelman laadinnan valmistelu. Liiketoiminnan ketjuohjausyksiköitä johtavat ketjujohtajat, jotka kuuluvat johtoryhmätasolla kenttäjohtajan vastuualueeseen. Liiketoiminnan tukiryhmät sparraavat ja avustavat ketjuohjauksia. Niihin kuuluu 4–6 edustajaa alueosuuskauppojen toimitusjohtajista tai toimialajohtajista sekä SOK:n ketjujohtoa. Liiketoiminnan tukiryhmien puheenjohtajana toimii SOK:n kenttäjohtaja.

Vastaavasti SOK:n tuki- ja palvelutoiminnoilla on omat tukiryhmänsä, jotka avustavat ja sparraavat kyseisen tukitoiminnon palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä vastaavan SOK:n toiminnon johtoa. Tukiryhmiin kuuluu alueosuuskauppojen toimitusjohtajia ja kyseisen vastuualueen johtajia. Niiden puheenjohtajana toimii kyseisestä tukitoiminnosta vastaava SOK:n konsernijohtoryhmän jäsen.

Liiketoiminnan ja palvelutoiminnan tukiryhmät, jotka eivät ole luonteeltaan päätöksentekoelimiä, ovat osa vuonna 2014 vahvistetun SOK:n johtamisjärjestelmän uudistamista. Tukiryhmien jäsenien valinnasta huolehtii kyseisestä liike- tai tukitoiminnosta vastaava SOK:n konsernijohto-

S-RYHMÄ

JOHTAMINEN JA HALLINTO

ryhmän jäsen, ja valinnoista informoidaan SOK:n hallitusta. Johtamismallilla ketjujen ja palvelutoiminnan valta- ja vastuusuhteita on selkeytetty.

Johdon tulospalkkiojärjestelmä

SOK-yhtymän koko henkilökunta Suomessa on tulospalkkiojärjestelmän piirissä. Johdon (konsernijohtoryhmä) tulospalkkiojärjestelmästä päättää SOK:n hallitus, ja pääjohtajan tulospalkkiojärjestelmästä päättää hallintoneuvoston puheenjohtajisto. Ylimmän johdon tulospalkkiojärjestelmä perustuu sekä lyhyen että pitkän tähtäimen tavoitteisiin. Konsernijohtoryhmän lyhyen ja pitkän tähtäimen tulospalkkioiden maksimitaso vastaa enintään kolmen kuukauden kuukausipalkkaa vuodessa.

Hallintoneuvosto on asettanut pysyvän palkitsemisvaliokunnan, jonka tehtävänä on arvioida ja kehittää S-ryhmän ylimmän johdon palkitsemisjärjestelmiä ja -periaatteita ja antaa niitä koskevia suosituksia palkitsemisesta päättäville SOK:n toimielimille.

Tilintarkastus

Osuuskunnan tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä, kirjanpitoa ja hallintoa tarkastamaan valitaan varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastusyhteisö.

Osuuskunnan kokous valitsi SOK:n varsinaiseksi tilintarkastajaksi vuodelle 2016 tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:n, päävastuullisena tilintarkastajana KHT Jukka Rajala.

Suomessa, Baltian maissa ja Venäjällä maksettiin vuonna 2016 palkkioita SOK-yhtymän yhtiöiden tilintarkastustoiminnasta 478 793 euroa ja muita tilintarkastukseen liittymättömiä palkkioita yhteensä 110 664 euroa.

Sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskienhallinta

SOK:n hallituksella on vastuu osuuskunnan toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä, hallinnosta sekä kirjanpidon, varainhoidon ja juoksevan hallinnon lainmukaisuudesta ja luotettavuudesta. Lisäksi pääjohtaja, SOK:n yksiköiden johtajat ja tytäryhtiöiden hallitukset toimitusjohtajineen toteuttavat liiketoiminnan ohjausta ja valvontaa päivittäisessä toiminnassaan omalla vastuualueellaan. SOK:n hallitus on marraskuussa 2016 hyväksynyt SOK-yhtymän sisäisen valvonnan toimintapolitiikan ja Compliance-toimintapolitiikan.

SOK:n ja tytäryhtiöiden sisäisen tarkastuksen toiminnot vastaavat yhtymän sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta. SOK:n hallitus käsittelee vuosittain sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman, ja sisäinen tarkastus raportoi säännöllisesti pääjohtajalle, hallitukselle ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle sisäisen tarkastuksen havainnoista.

SOK:n hallitus on vahvistanut yhtymälle riskienhallintapolitiikan, jonka mukaisesti yhtymässä tunnistetaan ja analysoidaan riskejä sekä määritetään näille hallintatoimenpiteitä osana toiminnan suunnittelua. Analyysien perusteella tunnistetaan yhtymän toiminnan ja strategisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävimmät riskit, jotka hallitus käsittelee ja päättää vuosittain. SOK-yhtymän tytäryhtiöiden ja yksiköiden johto käsittelee ja määrittelee yksikön merkittävimmät riskit ja niille määritellyt hallintatoimenpiteet sekä vastaavat riskienhallinnan toteuttamisesta.

Liiketoiminnan omaisuus-, keskeytys- ja vastuuvahinkoriskeihin on varauduttu muun muassa liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmin ja vakuutuksin. SOK:n riskienhallinnan asiantuntijaorganisaatio ohjaa ja kehittää riskienhallintaa S-ryhmässä sekä tukee riskienhallinnan toteuttamisessa. SOK:n sisäinen tarkastus arvioi riskienhallintaprosessien riittävyyttä ja toimivuutta.

Taloudellinen raportointi

SOK-yhtymä julkistaa tilinpäätöksensä helmikuussa ja puolen vuoden toimintaa koskevan osavuosikatsauksensa elokuussa. Tämän lisäksi S-ryhmän vähittäismyynnin kehityksestä kerrotaan neljännesvuosittain. SOK-yhtymän vuosikertomus julkistetaan varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa huhtikuussa.

Tiedottaminen

SOK-yhtymää ja S-ryhmää koskevat ajantasaiset tiedot, muun muassa tiedotteet, löytyvät S-ryhmän kotisivuilta, osoitteesta www.s-kanava.fi. SOK:n Viestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö vastaa tiedon tuottamisesta ja päivittämisestä.

S-RYHMÄ

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

Vastuullisuus koskee S-ryhmässä kaikkia liiketoiminta-alueita, ja siksi vastuullisuutta johdetaankin S-ryhmätasoisesti yhdessä liiketoimintajohdon kanssa. S-ryhmätasoisesta vastuullisuuden kehittämisestä, ohjauksesta ja raportoinnista vastaa SOK Vastuullisuus -yksikkö. SOK Vastuullisuus -yksikkö toimii osana SOK Kenttäryhmää, johon kuuluvat kaikki S-ryhmän liiketoiminta-alueet sekä hankinta- ja logistiikkayhtiöt.

SOK Vastuullisuus -yksikkö vastaa S-ryhmän vastuullisuuden strategisesta tavoitteiden asettamisesta ja kehittämisen painopistealueista. Liiketoimintakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet määritellään yhteistyössä liiketoiminta-alueiden, tytäryhtiöiden ja vastuullisuusyksikön kanssa. Vastuullisuusyksikkö seuraa toimeenpanoa ja raportoi kenttäryhmälle ja SOK:n hallitukselle säännöllisesti vastuullisuuden kehittämisestä. Lisäksi SOK:n hallituksessa hyväksytään S-ryhmätason vastuullisuusperiaatteet ja -ohjelma sekä strategiset linjaukset. Tuotteita ja palveluita koskevat linjaukset valmistellaan yhteistyössä liiketoiminta-alueiden kanssa.

S-ryhmän ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva vastuullisuuden Advisory Group on osa vastuullisuuden johtamis- ja ohjausmallia. Neuvonantajaryhmän rooli on tukea ja haastaa S-ryhmää vastuullisuuden kehittämisessä. Sen tarkoituksena on tuottaa S-ryhmälle tietoa uusista mahdollisuuksista, vastuullisuuden parhaista käytännöistä, innovaatioista ja toimintaympäristön riskeistä. Päätökset kehittämisen painopistealueista tehdään kuitenkin S-ryhmän sisällä. Ryhmän työskentelyyn osallistuvat vastuullisuusjohtajan lisäksi pääjohtaja, kenttäjohtaja sekä liiketoimintojen johto.

S-RYHMÄ

SIDOSRYHMÄTYÖ

SIDOSRYHMÄTYÖ

S-ryhmässä käydään aktiivista vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Vuoropuhelun tavoitteena on välittää tietoa S-ryhmästä, lisätä molemminpuolista ymmärrystä ja hyödyntää sidosryhmiemme osaamista toimintamme kehittämisessä.

S-ryhmän sidosryhmätyötä johdetaan tavoitteellisesti ja sitä mitataan vuosittain. Sidosryhmien mielikuvia S-ryhmästä selvitetään muun muassa T-Median Luottamus ja maine -tutkimuksella. Tutkimuksessa arvioidaan kokonaismainetta kahdeksan aihealueen kautta. Alueet ovat hallinto, talous, johto, innovaatiot, vuorovaikutus, tuotteet ja palvelut, työpaikka sekä vastuullisuus.

Vuonna 2016 suuri yleisö arvioi S-ryhmän maineen asteikolla 1–5 hyväksi arvolla 3,57 (2015: 3,56). Vastuullisuus arvioitiin kohtalaiseksi arvolla 3,41 (2015: 3,14). Lisäksi S-ryhmän hallinto, joka sisältää avoimuuden, läpinäkyvyyden ja eettisen toiminnan, arvioitiin kohtalaiseksi arvolla 3,37 (2015: 3,45).

S-ryhmä osallistuu avoimesti ja aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Erilaiset näkemykset otetaan huomioon ja kriittisistä näkemyksistä keskustellaan. Kaupparyhmälle esitettyihin kysymyksiin ja palautteisiin vastataan avoimesti, on kyse sitten asiakkaiden, kansalaisjärjestöjen tai median kyselyistä.

Tornin aamu -keskustelutilaisuuksiin kutsutaan kunkin aiheen kannalta olennaisia sidosryhmiä, kuten järjestöjen edustajia, päättäjiä, virkamieskuntaa, mediaa ja asiantuntijoita. Vuonna 2016 Tornin aamu -tilaisuus järjestettiin esimerkiksi apteekkialan sääntelystä. Lisäksi S-ryhmän Paras paikka elää -vastuullisuusohjelma julkistettiin Tornin aamussa. Samalla keskusteltiin myös uusiutuvista energiamuodoista.

Toukokuussa 2016 S-ryhmä kutsui ruoka-alan vaikuttajat keskustelemaan suomalaisen ruoan tulevaisuudesta. Tilaisuudessa käyttivät puheenvuoron muun muassa SOK:n pääjohtaja Taavi Heikkilä, maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen, MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila, Finnwatchin toiminnanjohtaja Sonja Vartiala ja Valion toimitusjohtaja Annikka Hurme. Tilaisuuden tavoitteena oli viedä suomalaista ruokakeskustelua eteenpäin.

Syyskuussa S-ryhmä kutsui sidosryhmiään keskustelemaan yritysten roolista ihmisoikeuksien edistäjänä. Tilaisuudessa keskustelivat ihmisoikeusaktivisti Andy Hall, SOK:n vastuullisuusjohtaja Lea Rankinen sekä Finnwatchin toiminnanjohtaja Sonja Vartiala.

S-ryhmän edustajat käyvät jatkuvaa ja suunnitelmallista vuoropuhelua päättäjien sekä virkamiesten kanssa S-ryhmän toimintaan vaikuttavista kysymyksistä. Lisäksi vaikutamme aktiivisesti palvelualan kehitykseen ja siitä käytävään keskusteluun. Vaikuttajaviestintämme on avointa ja olemme luotettava kumppani sidosryhmillemme.

TEKOMME
YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

KOULUN OHELLA JA KESÄLLÄ TÖISSÄ PRISMASSA

Tutustu työelämään ja tienaa -harjoittelusta se alkoi. Yläkouluikäinen **Valtteri Hautamäki** pärjäsi harjoittelupaikassaan Maskun S-marketissa niin hyvin, että pääsi seuraavanakin kesänä töihin samaan paikkaan. Myöhemmin ammattikoulussa opiskellessaan Hautamäki, 18, aloitti osa-aikatyössä Turun Prisma Länsikeskuksessa.

Hautamäen polku työelämään on S-ryhmässä tavallinen tarina. S-ryhmän toimipaikoissa työskenteli vuonna 2016 noin 13 000 kesätyöntekijää ja -harjoittelijaa, joista valtaosa on nuoria. Suurin osa teki Hautamäen tapaan töitä marketeissa.

Valtteri Hautamäki kertoo, että on jaksanut hoitaa hyvin sekä koulun että työt.

– Mukavien työkaverien ansiosta työ ei tosin ole aina edes tuntunut työltä! Välillä on tietenkin väsyttänyt, silloin olen ottanut päivän kerrallaan.

Osa-aikaisena työskentelevillä opiskelijoilla on Turun Osuuskaupan Prismoissa yleensä pientuntilaissopimus, jossa työntekijä ja työnantaja sitoutuvat viiteen viikkotyötuntiin. Usein töitä on kuitenkin tarjolla enemmän.

Valtteri Hautamäki on työskennellyt opintojen ohessa keskimäärin kahtena päivänä viikossa, kesällä puolestaan niin paljon kuin tunteja on tarjolla.

– Hyllyttäminen, palvelutiskin hoitaminen ja asiakkaiden auttaminen, hän listaa tehtäviään.

Lähimmäksi opiskelemaansa ammattia Hautamäki pääsi Prisman sähkötarvikeosastolla. Vuosi sitten sähkö- ja automaatioasentajaksi valmistunut nuorimies suunnittelee armeijan jälkeen jatkavansa sähköalan opintoja Tampereen ammattikorkeakoulussa – ja osa-aikatöitä Pirkanmaan osuuskaupassa.

TEKOMME
YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

S-RYHMÄLTÄ ENNÄTYSSUMMA ROOSA NAUHA -KERÄYKSEEN

S-ryhmä keräsi asiakkaidensa kanssa Roosa nauha -kampanjalla yli 450 000 euroa rintasyöpätutkimuksen hyväksi. Suomalaiset ostivat S-ryhmän kaupoista yli 187 000 **Michael Monroen** suunnittelemaa nauhaa kampanja-aikana syys-lokakuussa 2016.

Nauhamyynti kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna huimasti: nauhoja myytiin 50 000 kappaletta enemmän kuin vuonna 2015. Kokonaisuudessaan Syöpäsäätiön järjestämä Roosa nauha -keräys tuotti 1,8 miljoonaa euroa.

– Olemme todella kiitollisia keräykseen osallistuneille suomalaisille sekä yhteistyöyrityksillemme. Julkisen tutkimusrahoituksen pienentyessä Syöpäsäätiön tuen merkitys syöpätutkijoille kasvaa koko ajan. Lahjoitusvaroja tarvitaan enemmän vuosi vuodelta, toteaa Syöpäsäätiön varainhankintapäällikkö **Helena Hulkko**.

Rintasyöpä on Suomen yleisin syöpä. Siihen sairastuu noin 5 000 naista vuodessa, ja sairastuneiden määrä kasvaa jatkuvasti. Roosa nauha -kampanjalla edistetään suomalaista rintasyöpätutkimusta ja tuetaan sairastuneita ja heidän läheisiään. Jo 14 kertaa järjestetyllä keräyksellä vaikutetaan siihen, että yhä useampi rintasyöpä voidaan ehkäistä tai hoitaa.

S-ryhmä on ollut mukana Roosa nauha -keräyksessä muutaman vuoden ajan. Pääpaino yhteistyössä on nauhamyynnissä, johon S-ryhmä tarjoaa kattavan myymäläverkostonsa. Mukana nauhaa myymässä olivat Prismat, S-marketit, Salet, Alepat, ABC-liikennemyymälöiden marketit sekä Sokos ja Emotion.

TEKOMME
YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

SUURI RUOKAKESKUSTELU VISIOI TULEVAA

Mitä lautasella on tulevaisuudessa ja millaisia ruokainnovaatioita näemme jatkossa? S-ryhmän Suuri ruokakeskustelu kokosi toukokuussa 2016 Finlandia-taloon lähes 300 ruoka-alan toimijaa tuulettamaan ajatuksiaan ja visioimaan ruokaketjun tulevaisuutta.

Tilaisuuden avainpuhujana kuultiin brittiläistä tulevaisuuden tutkijaa **James Wallmania**, joka painotti puheenvuorossaan ennakoinnin merkitystä ruoka-alan toimijoille.

– Yritysten on seurattava innovaattoreita ja ihmisiä, jotka omaksuvat trendit heti niiden rantauduttua. On vaarallista ajatella, että meidän bisneksemme nyt vain on hidasta, jos haluaa olla tulevaisuuden toimija.

Mitkä sitten ovat tulevaisuuden ruokatrendejä? James Wallmanin mukaan valinnoissamme korostuvat kasvikset ja terveellisyys. Älyteknologia puolestaan ohjaa valintojamme entistä enemmän.

– Jo nyt pystymme skannaamaan älylaitteilla ruuan ravintoarvot. Tulevaisuudessa voimme entistä paremmin valita ruokaa, joka on hyväksi juuri meille, hän toteaa.
Teknologian rinnalle ihmiset kaipaavat käsillä tekemistä. Ruoanlaiton suosio kasvaa, mutta sitä sävytetään elämyksillä. Lautaselle katetaan uuden maailman makuja etenkin pop-up-ravintoloista.

Wallman ennustaa myös ympäristöajattelun vahvistuvan.
– Jätteen vähentäminen onkin yksi tulevaisuuden vahvoista ruokatrendeistä.

Tutkijan ennusteet toteutuvat jo monin tavoin suomalaisessa innovaatiossa nyhtökaurassa – terveellisessä, ekologisessa kasvisruuassa. Vastaavia tuotteita voidaan siis odottaa markkinoille lisää.

Suuri ruokakeskustelu sai jatkoa jo keväällä 2017 teemalla Maailman kekseliäin ruokamaa. S-ryhmä jatkaa ruoka-alan keskustelujen avaajana myös tulevaisuudessa.

TEKOMME
YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

PAIKALLISUUS ON POP

Asiakkaat odottavat löytävänsä omasta kaupastaan yhä enemmän paikallista, lähellä tuotettua ruokaa. Paikallisuus on monille asiakkaille tärkeä arvo, sillä lähiruoan tuotanto ja paikalliset yritykset pitävät yllä alueen elinvoimaisuutta.

– Oman alueen osaamista ja yrittäjien työtä arvostetaan. Paikalliset tuotteet koetaan usein aidoiksi ja perinteisiksi, se on sellaista kotiseuturakkautta, valikoimajohtaja **Katja Tapio** SOK Vähittäiskaupan ketjuohjauksesta toteaa.

Myytti ketjuun kuuluvien kauppojen samankaltaisuudesta elää sitkeässä. Ketjutoiminta luo tehoa ja yhtenäisyyttä moneen asiaan, mutta valikoimat muuntuvat kuitenkin aina asiakkaiden mukaan. S-ryhmän ruokakauppojen valikoimatyötä tehdään kahdella tasolla: ketjuvalikoimasta vastaavat valikoima- ja hankintapäälliköt S-ryhmän vähittäiskaupan ketjuohjauksessa, osuuskauppojen tehtävänä on rikastaa valikoima paikallisilla tuotteilla ja vastata oman asiakaskuntansa tarpeisiin.

– Keskustassa sijaitsevassa pienmyymälässä voivat korostua välipalat ja arkiset täydennysostotuotteet. Maaseudulla kyläkauppa taas saattaa muistuttaa vanhaa kunnon sekatavarakauppaa, josta saa multaa ja työkaluja, valikoimapäällikkö **Juha Nieminen** SOK Vähittäiskaupan ketjuohjauksesta kuvailee.

– Parhaimmillaan valikoima täyttää kaikki asiakkaan perustarpeet, tuntuu omalta ja on kattava yhdistelmä halutuimpia ja edullisempia tuotteita sekä parhaita paikallisia tuotteita, Nieminen toteaa.

TEKOMME
YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

ALEPA-FILLARIT LIIKUTTAVAT HELPOSTI HELSINGISSÄ

Helsingin kaupunkipyörät saivat viime kesänä vinkeän värityksen, kun HOK-Elannon Alepa-ketju ryhtyi pyörien pääyhteistyökumppaniksi. Keltaiset fillarit liikuttivat paikallisia ja turisteja Helsingin kantakaupungissa toukokuun alusta lokakuun loppuun.

Alepan väritys ja mainokset sopivat aluejohtaja **Merja Mustonen** mukaan kaupunkipyöriin mainiosti, sillä Alepa on kaupunkilainen ruokakauppa ja pyöräily kaupunkilainen tapa liikkua.

– Haemme uusia keinoja tavoittaa ja palvella asiakkaitamme. Tällä mediaratkaisulla olemme kaupungilla kulkevien ihmisten näkyvillä. Lisäksi haluamme kannustaa ihmisiä liikkumaan ja kantamaan vastuuta ympäristöstä, Mustonen kertoo.

Kaupunkipyörät ovat yhteiskäyttöpyöriä, joita kaikki kaupungilla liikkuvat voivat lunastaa käyttöönsä. Ne toimivat osana julkisen liikenteen verkostoa, ja niistä vastaavat Helsingin kaupungin liikennelaitos HKL ja Helsingin seudun liikenne HSL.

Kesällä 2016 käytettävissä oli yhteensä 500 pyörää 50 pyöräasemalla. Ihmiset ottivat kaupunkipyörät todella omikseen, sillä kullakin pyörällä ajettiin keskimäärin 5–6 matkaa päivässä, ja koko pyöräilykaudella fillareilla oli yli 10 000 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Ensi kesäksi pyörien määrä kolminkertaistuu, kun pyöräverkosto laajenee Munkkiniemeen, Pasilaan ja Kumpulaan asti. Alepa on tehnyt kaupunkipyörien mainospaikoista kolmivuotisen yhteistyösopimuksen, joten keltaiset pyörät rullaavat Helsingin kaduilla parina tulevanakin kesänä.

– Olemme näin mielellämme mukana mahdollistamassa kaupunkilaisten hyvinvointia ja arjen sujuvuutta lisäävää palvelua, Merja Mustonen toteaa.

TEKOMME

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

HUKKAPALOISTA SYNTYY CYCLO-VAATTEITA

Prisman valikoima täydentyi marraskuussa kierrätysmateriaaleista valmistetuilla vaatteilla. House- ja Ciraf-tuotemerkkien Cyclo-merkinnällä varustetut vaatteet on valmistettu vaatetehtailta kertyvistä hukkapalakankaista, joista on kemiallisen prosessin kautta valmistettu uutta kangasta tai neulosta. Cyclo-vaatteita myydään kaikissa Prismoissa.

Cyclo-vaatteet ovat hyvä esimerkki kiertotaloudesta. Kun vaatteiden raaka-aine saadaan tehtailta ylijääneestä materiaalista, tuotantoprosessi on tehokas ja säästää luontoa. Tavallista tehokkaamman prosessin ansiosta myös tuotteiden hinta on edullinen.

– Halusimme valikoimaamme eettisesti ja ekologisesti valmistettuja vaatteita, koska nämä arvot ovat meille ja monille asiakkaillemme yhä tärkeämpiä. Tärkeää on myös se, että pystymme tarjoamaan tuotteet hyvään hintaan, pukeutumisen valikoimajohtaja **Päivi Hole** S-ryhmän vähittäiskaupasta kertoo.

Cyclo-vaatteita on tarjolla niin miehille, naisille kuin lapsille. Aluksi tuotteiden määrä oli varsin napakka, mutta jo keväällä 2017 valikoimaa laajennettiin.

– Vaatteet on otettu vastaan todella hyvin, vaikka niitä on markkinoitu melko vähän. Miesten Cyclo-tuotteita on myyty suorastaan jäätävän hyvin, Hole toteaa.

Naisten valikoimaan kuuluu nyt kirjoneulemekko ja -paita sekä neulepaita, lasten valikoimaan collegetuotteita ja neuletakkeja. Miehille on tarjolla erilaisia neuleita, ja tulevaisuudessa miesten valikoimaa on tarkoitus laajentaa college- ja trikootuotteisiin.

– Yleisestikin aiomme Prismoissa edelleen laajentaa kierrätyskankaista valmistettujen tuotteidemme valikoimaa. Niiden lisäksi tuomme tarjolle myös muita ekologisesti tuotettuja vaatteita, sillä kuluttajat ovat niistä todella kiinnostuneita.

TEKOMME

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

SUUR-SAVOSSA PELASTETAAN LOUNASRUOKAA

S-ryhmän ravintoloissa taistelu hävikkiä vastaan otetaan tosissaan. ResQ Club -ruokapalvelun avulla lounaalta ylijäänyt ruoka löytää syöjänsä.

Ravintoloissa hävikkiä syntyy niin keittiössä, esillepanossa kuin asiakkaiden lautasilta. Erityisesti noutopöytien hävikinhallinta vaatii jatkuvaa tasapainoilua esillepanon houkuttelevuuden ja hävikin minimoinnin välillä.

Osa S-ryhmän ravintoloista on ottanut asiakkaat mukaan hävikinhallintaan myymällä lounaalta ylijäänyttä ruokaa edullisesti mobiilisovelluksen avulla. Esimerkiksi Suur-Savon Osuuskaupan kahdessa ravintolassa on ollut syksystä lähtien käytössä ResQ Club -ruokapalvelu.

– Tarjoamme ravintoloista päivittäin myyntiin enintään kymmenkunta annosta ResQ Clubin kautta. Palvelu otettiin käyttöön lokakuussa 2016, ja tammikuun 2017 loppuun mennessä sen kautta oli pelastettu lähes 800 ruoka-annosta, ruokatuotekehityspäällikkö **Petri Tiainen** kertoo.

Ravintolat päivittävät joka päivä järjestelmään myyntiin tarjottavat annokset sekä aikahaarukan, jolloin annokset tulisi noutaa. Hinta on yleensä noin puolet normaalista noutopöytälounaan hinnasta, ja maksu hoituu sovelluksen avulla.

Palvelu on Tiaisen mukaan otettu hyvin vastaan, ja nyt jo yli 90 prosenttia ResQ Clubin kautta tarjotuista annoksista myydään.

– Olemme saaneet palvelun kautta ravintoloihin uusia asiakkaita, jotka eivät muuten ehkä ravintolassa lounastaisi. Lisäksi henkilökunnan mieltä lämmittää, että noutopöydästä päätyy vähemmän ruokaa biojätteeseen, Tianen kertoo.

ResQ-ylijäämäruokapalvelu on Suur-Savon Osuuskaupan lisäksi käytössä yksittäisissä ravintoloissa esimerkiksi Arinan, Eepeen ja Kymen Seudun Osuuskaupoissa. Tulevaisuudessa mahdollisuuksia palvelun käyttöönottoon kartoitetaan muissakin osuuskaupoissa.

SALE KIIHTELYSVAARA LUOPUI ÖLJYLÄMMITYKSESTÄ

Sale Kiihtelysvaarassa siirryttiin öljylämmityksestä vesi-ilmalämpöpumppuun syys-lokakuussa 2015. Samalla uusittiin myös myymälän kylmäkalusteet, valaistus ja ilmanvaihtojärjestelmä. Syksyllä 2016 oli aika summata remontin hyödyt.

Järjestelmien uusiminen pienensi sekä päästöjä että kustannuksia. Pohjois-Karjalan Osuuskaupan kiinteistöpäällikkö **Ari Korhonen** laskeskelee, että uudistusten ansiosta myymälän energiakustannukset pienenivät yli kolmanneksen. Polttoainekustannuksia jäi pois 9 000 euroa, ja sähkölasku pieneni noin 12 000 eurolla.

– Remontista tuli tietysti kustannuksia, joiden kattamiseen kuluu aikaa. Mutta ympäristö hyötyy, ja vastuullisuusnäkökulmaa tässä nimenomaan olemme hakeneet.

Vesi-ilmalämpöpumpun ohella myymälässä on nyt lämmönlähteenä sähkö, jota tarvitaan tasaamaan kulutushuippuja esimerkiksi silloin, kun ulkolämpötila painuu alle 20 pakkasasteen. Lisäksi myymälässä hyödynnetään kaupan kylmälaitteista saatavaa lauhdelämpöä.

Lämmitystapamuutoksen yhteydessä myymälän loisteputkivalaisimet korvattiin LEDeillä ja kylmäkalusteet vaihdettiin nykyaikaisempiin. Käyttöön otettiin myös hiilidioksidikylmälaitos.

– Hiilidioksidi on ympäristöystävällisempi kylmäaine, jonka mahdolliset vuodot eivät rasita ilmakehää yhtä paljon kuin muut kylmäaineet.

Remontti sujui suunnitellusti, eikä lämmitysjärjestelmän muutos vaatinut lainkaan myymälän sulkemista. Korhonen toteaakin voivansa hyvin suositella öljylämmityksestä luopumista, sillä öljy on helposti korvattavissa ympäristöystävällisemmillä ratkaisuilla.

– Olemme sitoutuneet Öljytön Pohjois-Karjala -hankkeeseen, jossa kannustetaan luopumaan öljylämmityksestä. Meillä PKO:ssa onkin enää kolme öljylämmitteistä kohdetta: yksi ABC ja kaksi market-kiinteistöä. Näistä marketit on suunnitelmissa remontoida jo tämän vuoden puolella ja ABC:kin vuoteen 2020 mennessä, Korhonen kertoo

TEKOMME

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

TUULIVOIMATAVOITE TÄYTTYI, AURINKOSÄHKÖSSÄKIN MAHDOLLISUUKSIA

Tuulivoima on uusiutuva, kotimainen energiantuotantomuoto, joka vähentää hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan sähköntuotannon tarvetta. Investoiminen uusiutuvaan energiantuotantoon on investoimista tulevaisuuteen. Siksi S-ryhmä on lisännyt vuosi vuodelta tuulivoiman osuutta sähköntuotannossaan. S-ryhmä myös näkee, että sen sidosryhmät odottavat siltä järkevää energiankäyttöä ja panostusta uusiutuviin energiamuotoihin.

S-ryhmän tavoite tuottaa käyttämästään sähköstä puolet omalla tuulivoimalla täyttyi vuoden 2016 lopussa. Koko vuoden kulutuksesta noin 35 prosenttia tuotettiin omalla tuulivoimalla. Tuulivoiman osuus käytetystä sähköstä kasvaa noin 50 prosenttiin ensi vuonna, kun kasvanut tuotantokapasiteetti on käytössä koko vuoden. Vuonna 2016 otettiin käyttöön 6 uutta tuulivoimalaa. Yhteensä voimaloita oli vuoden 2016 lopussa käytössä 90. Lisäksi viime vuonna aloitettiin 41 voimalan rakennustyöt, joten vuonna 2017 voimaloita on tuotannossa jo 131.

Tuulivoiman ohella S-ryhmässä on seurattu jo vuosia aurinkosähkön kannattavuutta, ja auringosta saatavaa energiaa onkin muutettu sähköksi reilussa kymmenessä toimipaikassa. Esimerkiksi Lahteen S-Market Hennalan katolle valmistui viime vuonna 400 aurinkopaneelista koostuva aurinkovoimala.

– Aurinkosähkö sopii erinomaisesti myymälöiden käyttöön, sillä kaupat kuluttavat eniten sähköä kesähelteellä, kun aurinko paistaa ja varjostamatonta kattopinta-alaa on reilusti. Tällöin kaikki tuotettu sähkö pystytään myös hyödyntämään myymälässä. Lisäksi aurinkosähköllä voidaan lisätä oman uusiutuvan energian tuotantoa ja pienentää S-ryhmän – Suomen suurimman sähköverojen maksajan – sähkölaskua, S-Voiman toimitusjohtaja **Mikko Halonen** toteaa.

KERAN ALUEESTA KEHITETÄÄN KESTÄVÄÄ KAUPUNGINOSAA

S-ryhmän logistiikkakeskuksen toiminta siirtyy vaiheittain Espoon Kerasta Sipooseen, ja vapautuva Keran alue halutaan uudistaa asuinalueeksi kiertotalouden hengessä. Siksi S-ryhmä haastoi syksyllä 2015 ideanikkarit visioimaan uudistuvaa aluetta Kera Challenge -kilpailulla.

Kilpailun tarkoituksena oli ideoida aluetta sen kehittämisen eri vaiheissa vision toteutumiseen saakka. Logistiikkakeskuksen nykyiset rakenteet, alueen teollisuusrakennukset ja niiden materiaalit, on mahdollista kierrättää tulevassa kaupunkirakentamisessa.

– Kilpailu on hyvä esimerkki siitä, että otamme mielellämme erilaisia toimijoita mukaan meille tärkeiden teemojen innovointiin. Haimme erityisesti kiertotalouteen liittyviä ideoita, ja kaikki kilpailuun osallistuneet ehdotukset olivat siltä kannalta loistavia, kertoo kiinteistöjohtaja **Pasi Suutari** SOK:sta.

Kilpailun voittajaksi valittiin kesäkuussa 2016 Co-Op City -suunnitelma, jonka punaisena lankana on yhteisöllisen ja kestävän kaupunginosan kehittäminen. Suunnitelmassa vanhan logistiikkakeskuksen elinkaarta jatketaan uusilla toiminnoilla alueen kehitysvaiheiden mukaan: heti logistiikkatoimintojen väistyessä alueella voidaan vaikkapa järjestää tapahtumia, urheilla tai viihtyä sisäpuutarhassa. Alue rakentuu kortteli kerrallaan, ja sen sydämiä ovat vihreät julkiset tilat, joiden ympärille kehittyy asumista ja työntekoa yhdistävä alue.

Co-Op City valittiin myös pohjoismaiseen Nordic Built Cities -kilpailuun, jossa se sai toisen palkinnon marraskuussa 2016. Kilpailulla haettiin älykkäitä ja elinvoimaisia kaupunkiratkaisuja kuudelle pohjoismaiselle kohteelle.

– Nordic Built Cities on loistava osoitus siitä, että kaupunkialueita voi ja pitää suunnitella jatkossa uudella tavalla. Keraan suunnitellut kestävät kaupunkiratkaisut ja kiertotalouteen kannustava kaupunginosa ovat mullistavia jopa maailman mittakaavassa, Suutari summaa.

Co-Op City -suunnitelman tekijät ovat B&M Architects, WSP, suunnittelija Päivi Raivio, Setlementtiasunnot Oy sekä Forum Virium Helsinki.

TEKOMME

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

KALAA JA ÄYRIÄISIÄ KESTÄVISTÄ KALAKANNOISTA

S-ryhmän ruokakaupoissa halutaan tarjota kuluttajille vastuullisesti pyydettyä kalaa kestävistä kalakannoista. Siksi S-ryhmä noudattaa kalatuotteidensa hankinnassa kala- ja äyriäislinjausta, joka pohjautuu lajien uhanalaisuusluokitukseen, WWF:n kalaoppaaseen, Marine Conservation Societyn suosituksiin sekä RKTL:n tutkimustietoon.

S-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus sekä oma merkki -tonnikalatuotteiden hankintaperiaatteet päivitettiin syksyllä 2016. Oma merkki -tuotteiden valmistajilta edellytetään jatkossa erillisten laji-, alue- ja pyyntitaparajoitusten noudattamisen lisäksi osallistumista International Seafood Sustainability Foundationin (ISSF) toimintaan. Tonnikalaa toimittavien suurten kurenuotta-alusten tulee myös olla rekisteröity ISSF:n Proactive Vessel Register -alustietokantaan.

Tonnikalan ja sen tuotantoketjun vastuullisuuden varmistaminen on tärkeää, sillä osa tonnikalakannoista on ylikalastettuja. Lisäksi tonnikalateollisuutta varjostavat laittoman ja raportoimattoman kalastuksen sekä ihmisoikeusrikkomusten riskit. ISSF:n toiminnassa mukana olevat toimijat ovat sitoutuneet vastuullisiin pyyntimenetelmiin ja kolmannen osapuolen auditointeihin toimintansa varmentamiseksi.

S-ryhmän kalalistassa tonnikalalajikkeet jakautuvat edelleen keltaiselle ja punaiselle listalle. Esimerkiksi uhanalaista sinievätonnikalaa ei hyväksytä valikoimiin. Yleisin tonnikalalaji skipjack sekä valkotonnikala hyväksytään valikoimiin tietyin alue- ja pyyntitaparajoituksin. Lisäksi S-ryhmän oma merkki -säilyketonnikalojen valikoimissa on edelleen MSC-sertifioitu vaihtoehto, jossa pyynnin ja tuotannon vastuullisuus on varmennettu.

Entistä tiukemman kalalinjauksen lisäksi S-ryhmän ruokakaupat kasvattivat MSC-sertifioitujen tuotteiden valikoimaansa vuonna 2016 reippaasti. Vuoden lopussa valikoimissa oli jo 86 MSC-sertifioitua tuotetta, kun niitä vuonna 2015 oli 53. MSC-sertifioitujen tuotteiden osuus kasvoi kala- ja äyriäispakasteiden valikoimassa edellisvuoden 25 prosentista 54 prosenttiin.

TEKOMME

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

PUNALAPUT VÄHENTÄVÄT HÄVIKKIÄ

HOK-Elannossa on jo pitkään vähennetty määrätietoisesti jätteeksi päätyvien elintarvikkeiden määrää. Vuodesta 2012 hävikki onkin pienentynyt 30 prosentilla. Yhtenä keinona hävikin hallinnassa on ollut punalaputus, jolla alennetaan tuotteiden hintaa parasta ennen -päiväyksen tai viimeisen käyttöpäivän lähestyessä. Punaiset –30 % -alennustarrat ovat olleet käytössä kaikissa ketjuissa.

HOK-Elannon Alepoissa aloitettiin kesällä 2015 kokeilu, jossa 30 prosentin alennuksella merkityistä tuotteista on saanut tupla-alennuksen, –60 %, kahden viimeisen aukiolotunnin ajan eli kello 21–23. Tupla-alennus laajeni HOK-Elannon Prismoihin vuoden 2016 helmikuussa ja S-marketteihin lokakuussa.

– Se on ekologista ja meidän kannaltamme myös taloudellisesti perusteltua. Samalla se antaa asiakkaillemme mahdollisuuden tehdä edullisia löytöjä ja säästää ruokalaskussa, HOK-Elannon Prisma-ketjun johtaja **Lassi Juntunen** toteaa.

Asiakkailta tupla-alennuksesta on tullut pääasiassa myönteistä palautetta.

– Joissain myymälöissä on jopa jonoa, kun laputetut tuotteet tulevat myyntiin, HOK-Elannon laatu- ja ympäristöpäällikkö **Satu Kattilamäki** kertoo.

Käytäntö on parantanut laputettujen tuotteiden kiertoa, ja hävikin pienentymisen ansiosta myös jätehuoltokustannukset ovat laskeneet.

– Esimerkiksi Alepa-ketjussa jätekustannukset pienentyivät vuoden aikana 25–30 prosenttia, ja joissain yksittäisissä myymälöissä peräti 45 prosenttia, Kattilamäki kuvailee. HOK-Elannon ruokamyynnistä päätyy hävikkiin tällä hetkellä noin prosentin verran. Soveltuvat elintarvikkeet ohjataan ruoka-apuun ja loput bioetanolin, biokaasun ja rehun tuotantoon.

S-RYHMÄ SAI KIITOSTA PALMUÖLJYN VASTUULLISUUDESTA

SOK sai ympäristöjärjestö WWF:n vuoden 2016 palmuöljypisteytyksessä täydet yhdeksän pistettä, ja siten se arvioitiin oman toimialansa suunnannäyttäjäksi. Kestävästi tuotetun palmuöljyn käyttöä onkin S-ryhmässä järjestelmällisesti lisätty.

– WWF:n palmuöljypisteytys on tärkeä ulkopuolinen arvio siitä, miten hyvin yritykset huomioivat palmuöljyyn liittyvät vastuullisuuskysymykset toiminnassaan. On hienoa nähdä, että työmme on tuottanut tulosta, SOK:n vastuullisuusjohtaja **Lea Rankinen** toteaa.

Palmuöljyä käytetään esimerkiksi margariineissa, nuudeleissa, pussikeitoissa ja pakastetaikinoissa sekä ravintoloissa syväpaistoöljynä. Valtaosa palmuöljystä tuotetaan Kaakkois-Aasiassa. Siellä plantaasien omistussuhteista voi joissakin tapauksissa syntyä ristiriitoja ja niiden raivaaminen saattaa aiheuttaa metsäkatoa ja heikentää samalla paikallisen väestön ja uhanalaisten lajien elinmahdollisuuksia.

Palmuöljyn sertifiointijärjestelmien avulla yritykset ja sidosryhmät pyrkivät yhdessä edistämään vastuullisesti tuotetun palmuöljyn käyttöä. S-ryhmän Rainbow-, Kotimaista- ja X-tra-tuotteissa sekä ravintoloiden syväpaistoöljyssä käytetystä palmuöljystä 99 prosenttia oli sertifioitua vuonna 2016. Tästä noin 70 prosenttia oli fyysisesti sertifioitua eli jäljitettävää tai erilliskäsiteltyä.

– Jos tuotteessa on palmuöljyä, haluamme sen olevan vastuullisesti tuotettua. Tavoitteenamme onkin, että vuonna 2021 S-ryhmän omien merkkien tuotteissa ja ravintoloiden syväpaistoöljyssä käytetään vain fyysisesti sertifioitua palmuöljyä, Rankinen kertoo.

SOK on ollut kestävään palmuöljyn tuotantoon tähtäävän yhdistyksen Roundtable on Sustainable Palm Oilin (RSPO) jäsen vuodesta 2011. RSPO:n kriteerit edellyttävät palmuöljyviljelmiltä muun muassa luonnon monimuotoisuuden suojelua ja tuotannon kehittämistä eettisin ja ekologisin kriteerein paremmaksi.

RSPO-SERTIFIOINTIMALLIEN KÄYTTÖ

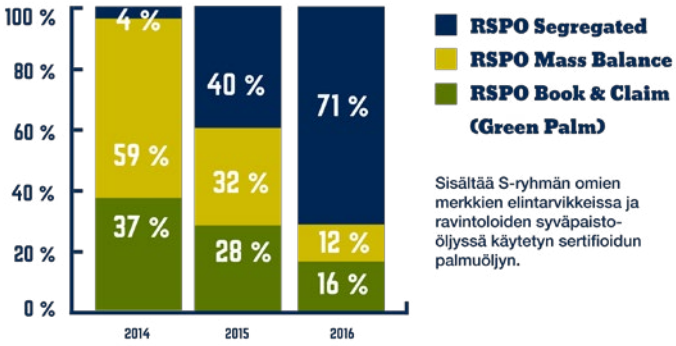

TEKOMME

EETTINEN TOIMINTAKULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

TYÖTÄ MYÖS MAAHANMUUTTAJILLE

Suomi on vastaanottanut syksystä 2015 alkaen tuhansia turvapaikanhakijoita. Heidän työllistämisensä on suuri haaste. S-ryhmässä tartuttiin haasteeseen Koto-SIB-hankkeella ja mobiilioppimispalvelu Funzin kanssa lanseeratulla hygieniapassikoulutuksella.

Työ- ja elinkeinoministeriön tilaaman Koto-SIB-hankkeen tarkoituksena on työllistää nopeasti ainakin 2 000 oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa ja säästää samalla yhteiskunnan varoja. SOK sijoitti lokakuussa 2016 avattuun Koto-SIB-rahastoon miljoona euroa. Rahaston varainhankinnasta vastasi varainhoitoyhtiö FIM.

– Kun kotouttaminen ja koulutus kestävät yleensä useita vuosia, Koto-SIB-hankkeessa henkilö saa täsmäkoulutusta ja on työssä parhaassa tapauksessa jo alle puolessa vuodessa. Koulutusaloiksi on valittu aloja, joille ei Suomessa ole tällä hetkellä tarjolla riittävästi työvoimaa, FIMin toimitusjohtaja **Teri Heilala** kuvailee.

Onnistuessaan hanke tuo valtiolle 28 miljoonan euron säästöt ja sijoittajille kohtuullisen korvauksen.

Suomalainen mobiilioppimispalvelu Funzi ja S-ryhmä julkaisivat marraskuussa 2016 yhteistyössä mobiilin hygieniapassikoulutuksen, jonka avulla myös maahanmuuttajat voivat opiskella hygieniapassikoetta varten ja kerrata taitojaan. Koulutus on tarjolla englanniksi ja suomeksi, ja se on kaikkien halukkaiden käytössä verkossa.

– Haluamme tukea maahanmuuttajien työllistymistä ja tarjoamme siksi heille mahdollisuuden opiskella hygieniapassiopinnot ilmaiseksi, S-ryhmän työmarkkinajohtaja **Nina Meincke** toteaa.

Suomessa hygieniapassi tarvitaan esimerkiksi ravintoloissa ja kaupan alalla, kun työntekijä käsittelee työssään pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita.

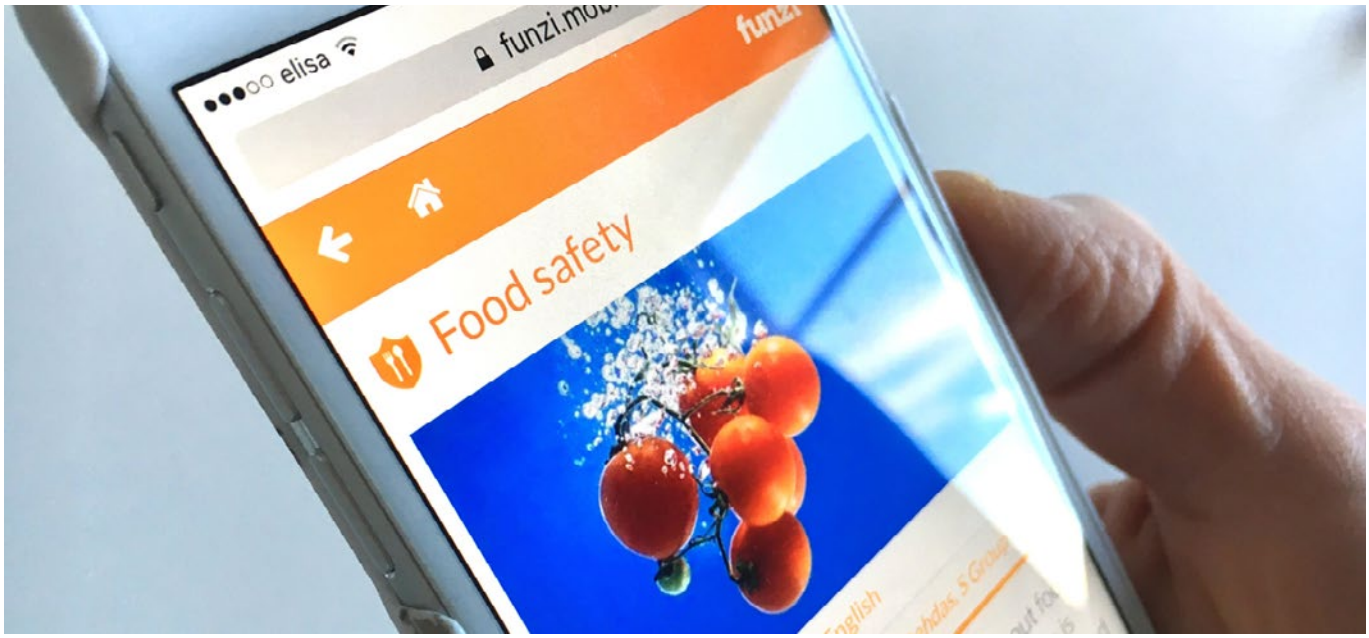

TEKOMME

EETTINEN TOIMINTAKULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

LISÄÄ VASTUULLISTA KAHVIA VALIKOIMIIN

S-ryhmän oma merkki -kahvien valikoimaa on viime vuosina muutettu määrätietoisesti entistä vastuullisemmaksi. Vuoden 2017 alusta alkaen 90 prosenttia kahvista on ollut UTZ-sertifioitua. UTZ-sertifioidun kahvin tulee täyttää tietyt ympäristöä ja viljelijöiden työoloja koskevat vaatimukset, joiden toteutumista valvotaan kolmannen osapuolen tekemien auditointien avulla.

– Kahvin vastuullisuuden merkitys kasvaa niin Suomessa kuin kansainvälisestikin, ja vastuullisuudessa on otettu suuria askeleita parempaan suuntaan, vastuullisuusasiantuntija **Senja Forsman** SOK Vähittäiskaupan ketjuohjauksesta kertoo.

Vastuullisuussertifioitujen kahvituotteiden määrä onkin kasvanut vähittäiskaupassa viime vuosina reilusti. S-ryhmän myymälöiden valikoimissa on yli jo 50 erilaista sertifioitua kahvituotetta. Sertifioinnit ovat tarpeen, sillä kahvintuotannossa on huomattavia haasteita, kuten viljelymaiden alkeelliset viljelykäytännöt ja tehoton maankäyttö sekä torjunta-aineiden väärinkäyttö, joka aiheuttaa myös työturvallisuusongelmia. Lisäksi sadosta saatava korvaus on paikoin riittämätön, ja pahimmillaan tiloilla on havaittu jopa pakkotyötä.

Suomalainen kansalaisjärjestö Finnwatch julkaisi lokakuussa 2016 selvityksen Suomessa myytävän kahvin sosiaalisesta vastuullisuudesta. S-ryhmä sai selvityksessä muiden kotimaisten kahvialan toimijoiden kanssa kiitosta vastuullisuussertifioidun kahvin tarjonnan lisäämisestä. Selvityksessä kuitenkin myös muistutetaan, että sertifiointijärjestelmissä on paljon kehitettävää. Kahvialalla esiintyy yhä ihmisoikeusongelmia, kuten riittämättömiä palkkoja, lapsityövoimaa, syrjintää ja kohtuuttomia rekrytointimaksuja.

– Tavoitteemme on, että kaikki S-ryhmän oma merkki -kahvi on vastuullisuussertifioitua tai alkutuotantoon asti vastuulliseksi varmennettua vuoden 2019 loppuun mennessä, Forsman toteaa.

TEKOMME

EETTINEN TOIMINTAKULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

S-RYHMÄ IHMISOIKEUSPUOLUSTAJA ANDY HALLIN TUKENA

S-ryhmä puolusti ihmisoikeusaktivisti **Andy Hallia** heinäkuussa Thaimaassa Natural Fruitin nostamassa oikeusjutussa. Hall kuitenkin tuomittiin muun muassa ananasmehutehtaan maineen vahingoittamisesta. S-ryhmässä avoimuudesta rankaisemista pidetään huolestuttavana.

Maaliskuussa 2013 Finnwatch julkaisi selvityksen, joka paljasti vakavia epäkohtia ananasmehukonsentraattien tuotanto-oloista Thaimaassa. Selvityksen tulokset johtivat välittömiin toimiin myös Suomessa, sillä kyseisiä mehutiivisteitä käytettiin esimerkiksi S-ryhmän Rainbow-ananasmehussa.

Raportin julkaisusta seurasi, että Natural Fruit nosti useita oikeusjuttuja yhtä raportin keskeisistä tekijää, Andy Hallia, vastaan. SOK:n hankintajohtaja **Jari Simolin** todisti Hallin puolesta Bangkokissa heinäkuussa.

– Puolustuksen todistajana S-ryhmä halusi tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaa. On myös yritysten etu, että kansalaisyhteiskunta toimii. Oikeusprosessin sijaan ongelmia on ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan avoimuudella ja vuoropuhelulla, SOK:n vastuullisuusjohtaja **Lea Rankinen** toteaa.

Hall todettiin kuitenkin syylliseksi muun muassa Natural Fruitin maineen tahraamiseen. Oikeuden päätös herätti kansainvälisesti suurta huolta Thaimaan ihmisoikeustilanteesta.

– Jatkamme työtä ihmisoikeuksien edistämiseksi. Meille on tärkeää, että kaikki toimijat hankintaketjuissa huomioivat nämä asiat. Eikä avoimuudesta ja epäkohtien esiin tuomisesta saisi missään tapauksessa rangaista, Rankinen painottaa.

Lokakuussa 2016 Lea Rankinen ja Andy Hall vierailivat Euroopan parlamentissa Strasbourgissa keskustelemassa Thaimaan ihmisoikeuskysymyksistä ja Hallin tapauksesta parlamentin istunnossa.

Päätöslauselmassaan Euroopan parlamentti piti Andy Hallille langetettua tuomiota valitettavana ja toi julki huolensa oikeusprosessista sekä sen mahdollisista vaikutuksista ihmisoikeuksien puolustajien vapauteen tehdä työtään. Lisäksi parlamentti antoi tukensa S-ryhmän ponnisteluille Hallin auttamiseksi.

Yhteistyö Andy Hallin kanssa onkin jatkunut edelleen.

– Minua on henkilökohtaisesti koskettanut se laaja tuki, jota olen Suomesta saanut S-ryhmästä, sidosryhmiltä ja suurlähetystöstä. Vaikka oikeuden päätös oli kielteinen, moni ajamamme asia on kuitenkin edennyt, ja yritykset Thaimaassa ovat alkaneet ottaa työntekijöiden oikeudet paremmin huomioon, Hall kertoo.

TEKOMME

HYVINVOINTI JA TERVEYS

SATOKAUSIKASVIKSISTA SUOMALAISTEN SUOSIKKEJA

Banaani rulettaa edelleen, mutta Satokausi-konseptin ansiosta suomalaisten ruokakoreihin päätyy paljon muitakin hedelmiä ja kasviksia.

Satokauden parhaita kasviksia alettiin nostaa Prismoissa ja S-marketeissa esiin syksyllä 2015 Satokausikalenterin ja S-ryhmän yhteistyönä. Konseptilla halutaan lisätä kasvisten kulutusta ja nostaa sesonkiajattelua.

– Kuukauden satokausituotteiden tavoitteena on tehdä sesonkien suosimisesta helppoa. Vuoden 2016 aikana nostimme Prismoissa ja S-marketeissa parhaille paikoille yli 90 eri kasvista, valikoimajohtaja **Antti Oksa** kertoo.

S-marketin asiakaspaneelissa 38 prosenttia vastaajista kertoi lisänneensä kasvisten kulutusta ja 37 prosenttia lisäksi monipuolistaneensa niiden käyttöä korostetun esillepanon vuoksi. Uusien kasvisten kokeileminen näkyi myös satokausituotteiden menekissä. Oman sesonkikuukautensa aikana eniten suosiotaan kasvattivat kotimainen vesimeloni, kesäkaali ja raitajuuri sekä aprikoosi ja papaija.

S-ryhmän ruokakaupoissa myytiin viime vuonna hedelmiä ja vihanneksia miltei 277 miljoonaa kiloa, mikä on lähes 8 miljoonaa kiloa enemmän kuin vuonna 2015. Ostetuimpia kasviksia olivat peruna, banaani, sitrushedelmät, kurkku, tomaatti, salaatit, omena ja porkkana.

Kasvisten lisäksi suosiotaan kasvattivat erilaiset kasvipohjaiset tuotteet, kuten kasvispyörykät ja -pihvit, kasviproteiinituotteet sekä kasvipohjaiset juustot ja juomat. Lihavalmistehyllyn kasviproteiinituotteiden, kuten Härkiksen ja Nyhtökauran, myynti lähes seitsenkertaistui ja kasvispyöryköidenkin menekki kolminkertaistui vuodesta 2015.

– Tällaisia kasvulukuja tuoteryhmässä harvoin näkee. Koska buumi ei näytä hiipumisen merkkejä, vaikuttaa vahvasti siltä, että suomalaiset ovat ottamassa kasviproteiinituotteet osaksi arkeaan, Antti Oksa pohtii.

TEKOMME

HYVINVOINTI JA TERVEYS

SUJUVAT TYÖOLOT - HYVINVOIVA HENKILÖSTÖ

S-ryhmään saatiin elokuussa 2016 ensimmäinen koko ryhmää palveleva työhyvinvointijohtaja. Työssä aloittaneen **Sanna-Mari Myllysen** tavoitteena on tehdä s-ryhmäläisten työnteosta sujuvaa ja mielekästä.

– Avainasia työhyvinvoinnin parantamisessa on ennakointi. Liiketoiminnan muutokset vaikuttavat lähes aina ihmisten toimintaan ja tätä kautta heidän työhyvinvointiinsa, Myllynen toteaa.

Toinen oleellinen asia on työntekijöiden osallistaminen.

– On tärkeää kuunnella työntekijöiden omia ajatuksia työn kehittämisestä ja sen sujuvuuden lisäämisestä. Miten vaikkapa myymälät tulisi suunnitella, jotta niissä on vaivatonta liikkua ja työskennellä.

Työhyvinvointi nähdään Sanna-Mari Myllysen mielestä liian usein sairauspoissaolojen kautta. Keskustelun painopiste tulisikin hänestä siirtää vahinkojen korjaamisen ja minimoimisen puolelta ennakointiin ja työn kehittämiseen.

Juuri nyt yksi S-ryhmän isoista työhyvinvointihaasteista ovat laajennetut aukioloajat.

– Aiemmin kaupan alalla ei tehty näin laajasti epäsäännöllistä vuorotyötä. Se on työhyvinvoinnin kannalta erityisen merkittävä asia. Myös nuorten työkykyisyyteen vaikuttaminen on todella tärkeää. Kun työntekijät tekevät fyysistä työtä ja vielä vuoroissa, on hyvin tärkeää, että he huolehtivat omasta työkyvystään.

Sanna-Mari Myllynen näkee, että S-ryhmässä juuri nuoret ovat yksi olennainen työhyvinvoinnin kehittämisen kohderyhmä. Tämän takia S-ryhmässä aloitetaan tänä vuonna Nuori mieli työssä-ohjelma, joka keskittyy nuorten työntekijöiden työelämäodotuksiin ja -taitoihin.

– S-ryhmän työntekijöistä noin neljännes on alle 25-vuotiaita. Olemme Suomen suurin ensityönantaja, ja asemamme tuo meille ikään kuin kasvatusvastuuta työelämätaitojen näkökulmasta. On nuorten koko työuran kannalta tärkeää, että he saavat työelämästä hyvän ensikokemuksen. Kaikkein merkittävin toimija sen onnistumisessa ovat esimiehet, Myllynen painottaa.

TEKOMME

HYVINVOINTI JA TERVEYS

ÄSSÄKENTÄT LIIKUTTAVAT LAPSIA

Lapset ja nuoret tarvitsevat paikkoja, joissa voi harrastaa liikuntaa spontaanisti, lähellä kotia ja ilman maksuja. Siksi S-ryhmällä ja Suomen Palloliitolla on yhteinen Ässäkenttä-ohjelma, jonka tavoitteena on rakentaa 100 monitoimikenttää suomalaisten alakoulujen pihoille vuoteen 2020 mennessä. Vuoden 2016 lopussa kenttiä oli valmiina 63.

– Lasten ja nuorten vähäisestä liikkumisesta on viime aikoina kannettu aiheellisesti huolta. Ässäkenttien ansiosta kynnys liikkumiseen on erittäin matalalla, Palloliiton olosuhdepäällikkö **Tero Auvinen** toteaa.

Ässäkentät ovat kaikille avoimia ja ilmaisia liikuntapaikkoja, joilla voi esimerkiksi pelata erilaisia pallopelejä tai harrastaa liikuntaleikkejä. S-ryhmässä Ässäkenttien rakentamista pidetään hyvin tärkeänä, sillä liikunta on olennainen osa lasten ja nuorten arkea ja hyvinvointia. Ässäkenttien tukeminen onkin mukana myös uudessa Paras paikka elää -vastuullisuusohjelmassa.

Vuodelle 2017 rakennuspäätöksen ja 10 000 euron avustuksen on saanut 16 monitoimikenttää. Eniten kenttiä rakennetaan osuuskauppa Arinan alueelle Pohjois-Suomeen.
– Paikallisten perheiden laajasti omistamana osuuskauppana meille on luontevaa tukea lasten ja nuorten liikuntaharrastuksia. Monitoimikentät ovat aktiivisia virkistys- ja harrastuspaikkoja koulupäivinä ja vapaa-ajalla, Arinan markkinointijohtaja **Pasi Ruuskanen** korostaa.

TEKOMME

HYVINVOINTI JA TERVEYS

VASTUULLISIA JA TERVEELLISIÄ VALINTOJA HOTELLEISSA

S-ryhmän hotelleista jo yli puolet on Green Key -sertifioituja. Green Key -ohjelmassa ovat nyt mukana kaikki Suomen kahdeksan Radisson Blu Hotellia ja 32 Sokos Hotellia ketjun 50 yksiköstä. Tavoitteena on saada kaikki S-ryhmän hotellit mukaan ohjelmaan vuonna 2017.

– Pyrimme siihen, että ympäristöasioiden huomiointi on osa henkilöstön ja asiakkaiden arkea kaikissa hotelleissamme, Sokos Hotellien konseptipäällikkö **Janina Nurmela** toteaa.

Green Key on hävikinhallinnan ohella S-ryhmän hotellien vastuullisuustekojen kärjessä, ja Nurmelan mukaan se ottaakin monipuolisesti kantaa matkailualan vastuullisuuteen.

Green Key -merkin saanut hotelli on sitoutunut muun muassa henkilöstön ja asiakkaiden ympäristötietoisuuden kasvattamiseen, energian- ja vedenkäytön tehostamiseen sekä majoitustoiminnan ympäristörasituksen pienentämiseen. Lisäksi Green Key aktivoi hotellien asiakkaita vaalimaan omaa hyvinvointiaan.

– Esimerkiksi Break Sokos Hotel Flamingossa asiakkaita kannustetaan käyttämään hissin sijaan portaita. Hyötyliikuntaa tuemme myös hotelleista lainattavilla polkupyörillä.

Allergiatunnuksia S-ryhmän hotelleihin tuli viime vuonna yksi lisää, Savonlinnan Original Sokos Hotel Seurahuoneeseen. Tällä hetkellä Allergia- ja astmaliiton myöntämä tunnus on 35:llä Suomen 45:stä Sokos Hotellista. Tunnus pyritään saamaan niistä mahdollisimman moneen.

– Muutama hotelleistamme on niin sanottuja lemmikkihotelleja, joihin allergiamerkintää ei voi saada. Pari puolestaan kaipaa ilmastointi- tai lattiamateriaaliremonttia, ennen kuin tunnus voidaan myöntää. Kaikissa hotelleissamme kuitenkin käytetään esimerkiksi Allergia- ja astmaliiton hyväksymää siivoustyön mallia ja pesuaineita.

Tarkemmin Green Key -toiminnasta Sokos Hotelleissa.

Kuva: Antti Suistola

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

MYYNTI, TULOS JA INVESTOINNIT

Laajentuneet aukioloajat, edullisemmat hinnat ja valikoimien kehittyminen lisäsivät S-ryhmän asiakasmääriä ja kasvattivat vuoden 2016 myyntiä ja tulosta.

Veroton vähittäismyynti liiketoiminta-alueittain, milj. €	2016	2015	2014
Prisma	3 451	3 336	3 405
S-market	3 322	3 177	3 246
Sale	629	617	611
Alepa	348	346	345
Muu marketkauppa	5	5	5
Marketkauppa*	**7 755**	**7 479**	**7 616**
Sokos	225	217	255
Emotion	41	39	37
Pukumies	12	19	22
Muu erikoisliikekauppa	22	20	10
Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa	**300**	**295**	**324**
ABC-liikennemyymälät	544	783	850
Lähi-ABC-asemat	172	-	-
ABC-automaattiasemat	661	643	704
ABC-polttoöljymyynti	33	32	40
ABC-Deli	45	50	74
Muut liikennemyymälät	70	97	101
Muut automaattiasemat	2	3	4
Muu ABC-liiketoiminta	6	0,2	0,2
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	**1 543**	**1 608**	**1 774**
Matkailutoiminta	292	285	274
Ravintolatoiminta	501	517	524
Matkailu- ja ravitsemiskauppa*	**793**	**802**	**798**
Rautakauppa	**197**	**184**	**207**
Auto- ja autotarvikekauppa	**339**	**309**	**301**
Maatalouskauppa	**76**	**112**	**150**
Muut	**15**	**15**	**12**
S-ryhmä yhteensä	**11 020**	**10 804**	**11 182**

* Luvut sisältävät Baltian ja Venäjän myynnit.
Kaikki myynnit alv 0 %.

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Erityisesti käyttötavarakaupan ja hotellien hyvä tuloskehitys paransi koko S-ryhmän tulosta.

Operatiivinen tulos, milj. €	2016	2015	2014
Alueosuuskaupat	262	248	218
SOK-yhtymä	29	17	8
S-ryhmä yhteensä	**290**	**265**	**226**

Vuonna 2016 S-ryhmän suurin yksittäinen investointikohde oli Sipooseen rakenteilla oleva päivittäistavarakaupan logistiikkakeskus. Osittain jo käytössä olevan logistiikkakeskuksen osuus vuoden 2016 investoinneista oli noin neljännes.

Investoinnit, milj. €	2016	2015	2014
S-ryhmä	**511**	**558**	**526**

TOIMIPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄ

S-ryhmän laaja toimipaikkaverkosto tuo palvelut kaikkien kuluttajien lähelle. S-ryhmän ruokakauppa löytyy 284:stä Manner-Suomen kunnasta.

Toimipaikat	2016	2015	2014
Marketkauppa*	948	930	920
Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa*	80	77	76
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	238 (446)	236 (444)	238 (439)
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	278 (775)	301 (798)	319 (813)
Rautakauppa	25	24	25
Auto- ja autotarvikekauppa	36	35	35
Maatalouskauppa	11	13	14
Muut	17	17	16
S-ryhmä yhteensä	1 633	1 632	1 643

* Toimipaikkojen lukumäärä sisältää myös verkkokaupan (yksi toimipaikka).
Suluissa olevat luvut kuvaavat muiden toimipaikkojen yhteydessä olevia ravintoloita, myymälöitä ja asemia.

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

OSUUSTOIMINTA JA ASIAKASOMISTAJUUS

Osuustoiminnallisen yritysmuodon ansiosta S-ryhmän osuuskauppojen liiketoiminnassa kiertävä raha hyödyttää osuuskauppojen asiakasomistajia ja varmistaa alueellisen hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden. Toiminnan tuotto investoidaan asiakasomistajien eduksi kehittämällä palveluja ja uusimalla toimipaikkoja tai jaetaan asiakasomistajille erilaisina etuina, kuten Bonuksina ja maksutapaetuina.

Asiakasomistajuuden tunnuslukuja	2016	2015	2014
Asiakasomistajia	2 292 039	2 225 506	2 109 025
Uusia liittyneitä jäseniä	97 028	91 566	92 113
Maksettu Bonus, milj. €	353	343	379
Maksutapaetu, milj. €	7	6	6
Osuusmaksun korko, milj. €	17	14	13
Ylijäämän palautus, milj. €	17	21	24
Asiakasomistajaedut keskimäärin, €/asiakasomistaja	172	173	212

VEROT JA YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

S-ryhmä ja osuuskaupat edistävät alueellista hyvinvointia monin tavoin. Osuuskaupat ovat merkittäviä työllistäjiä, ja paikallisten hankintojen ja investointien kautta luodaan taloudellista hyvinvointia koko maahan.

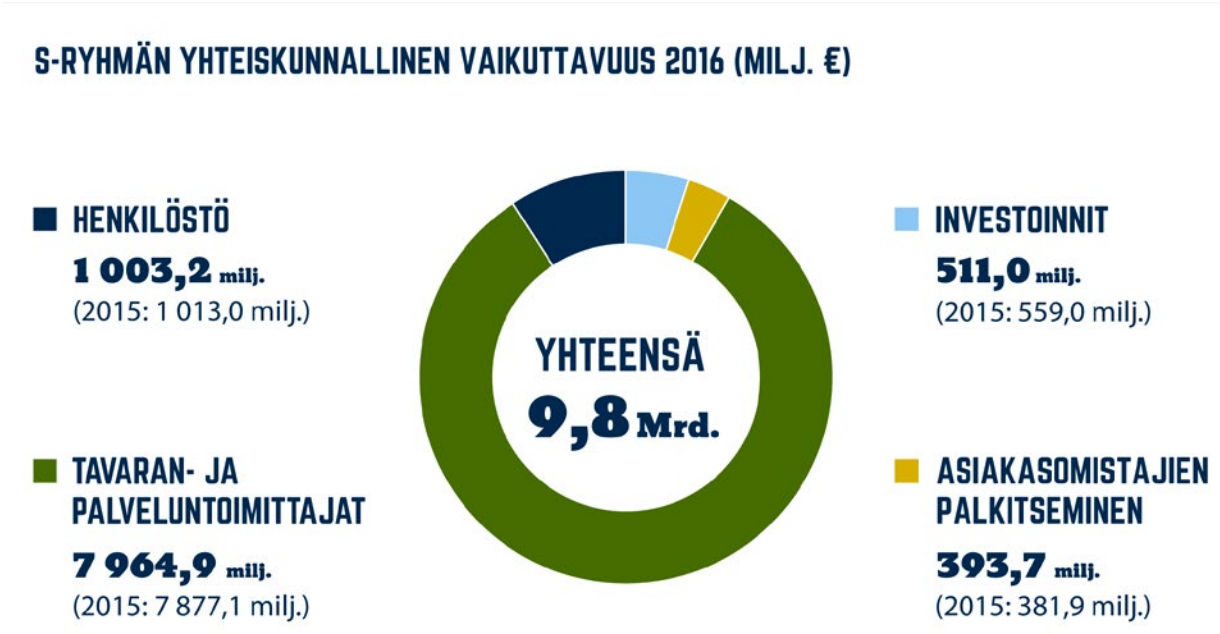

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Osuuskaupat ovat suuria alueellisia työllistäjiä Suomessa. S-ryhmän välillinen vaikutus Suomen valtion verotuloihin on merkittävä, ja kaupparyhmän maksamat verotulot jakautuvat valtaosin alueellisesti ympäri Suomea. Erityisesti palkoista tehdyt ennakonpidätykset ja S-ryhmän maksama yhteisövero kertyvät suurelta osin kunnille. Verotuloilla kustannetaan suomalaisen yhteiskunnan palveluja jokaisen osuuskaupan alueella. Oheisessa kuvassa on kuvattuna ennakonpidätysten kertymä eri osuuskauppojen alueilla.

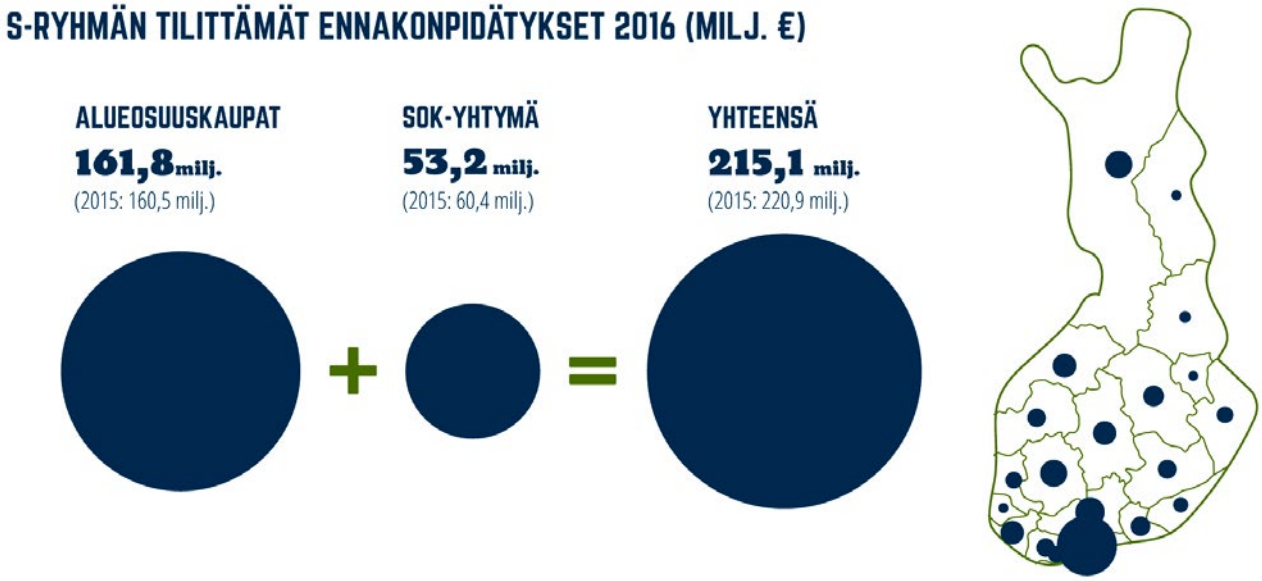

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Verojalanjälki kuvaa S-ryhmän Suomen valtiolle ja kunnille vuonna 2016 tilittämiä veroja ja maksuja. Välittömien tuloverojen ja välillisten kulutusverojen lisäksi S-ryhmän verojalanjälkeen sisältyvät henkilöstöön liittyvät veroluonteiset maksut ja työntekijöiden palkoista pidätetyt ennakonpidätykset. Verojalanjäljestä ilmenevien tilitysten lisäksi S-ryhmä on maksanut paikallisia veroja Viron, Latvian, Liettuan ja Venäjän yhtiöiden toiminnoista kunkin valtion säännösten mukaisesti.

Viime vuosina verotuksen painopiste on siirtynyt tuloverotuksesta enemmän välilliseen verotukseen. Välillisiä veroja ovat muun muassa arvonlisävero sekä erilaiset valmisteverot, kuten alkoholi-, tupakka- ja makeisverot sekä polttonestevero. Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, jossa lopullisia veronmaksajia ovat tavaroiden ja palveluiden kuluttajat eli useimmiten kotitaloudet. S-ryhmä tilittää valtiolle arvonlisäveroa tavaroita ja palveluita myyvänä yrityksenä. Vuoden 2016 verojalanjälki sisältää arvonlisäveron osalta vain S-ryhmän valtiolle tilittämän osuuden. Valmisteverot ovat tuotteen hintaan sisältyviä kulutusveroja, jotka peritään tiettyjen tuotteiden valmistajilta, tuottajilta, maahantuojilta tai tukkuportaalta. Valmisteveroja sisältyy useisiin S-ryhmän myymiin tuotteisiin, joista alla on esitetty alkoholivero, makeisvero, tupakkavero, polttonestevero ja ympäristöverot.

S-RYHMÄN VEROJALANJÄLKI 2016 (MILJ. €)

ENNAKONPIDÄTYKSET JA TYÖNANTAJAMAKSUT
492,9 milj. (2015: 501,0 milj.)

Tilitetyt ennakonpidätykset palkoista 215,1 milj. (2015: 220,9 milj.)
Eläkevakuutusmaksut 255,9 milj. (2015: 257,9 milj.)
Työnantajan sairasvakuutusmaksut 21,9 milj. (2015: 22,2 milj.)

TULO- JA VARALLISUUSVEROT
82,0 milj. (2015: 88,3 milj.)

Yhteisöjen tulovero 63,5 milj. (2015: 70,4 milj.)
YLE-vero 0,1 milj. (2015: 0,1 milj.)
Kiinteistövero 18,4 milj. (2015: 17,8 milj.)

VÄLILLISET VEROT
1126,7 milj. (2015: 1072,6 milj.)

Tilitetty arvonlisävero 261,3 milj. (2015: 267,9 milj.)
Vakuutusmaksuvero 0,6 milj. (2015: 0,6 milj.)
Sähkövero 24,8 milj. (2015: 24,8 milj.)
Jätevero 0,5 milj. (2015: 0,5 milj.)
Polttonesteiden valmistevero 480,4 milj. (2015: 459,8 milj.)
Makeisten, jäätelöiden ja virvoitusjuomien valmistevero 63,5 milj. (2015: 57,8 milj.)
Alkoholivero 24,3 milj. (2015: 27,1 milj.)
Tupakkavero 231,5 milj. (2015: 230,1 milj.)
Maahantuonnin tullit 5,3 milj. (2015: 4,0 milj.)
Autovero 34,5 milj. (2015: N/A)

Verojalanjäljessä kuvattujen verojen lisäksi S-ryhmä maksaa varainsiirto-, arpajais-, lähde- ja ajoneuvoveroa, joita ei ole sisällytetty oheiseen kuvioon.

TUNNUSLUVUT

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

VASTUULLISUUSYHTEISTYÖ

S-ryhmän vastuullisuusyhteistyö jakaantuu kulttuuriin, urheiluun, yhteiskunnalliseen toimintaan sekä erilaisiin lahjoituksiin. Vuonna 2016 tukea annettiin yhteensä lähes 5,5 miljoonaa euroa.

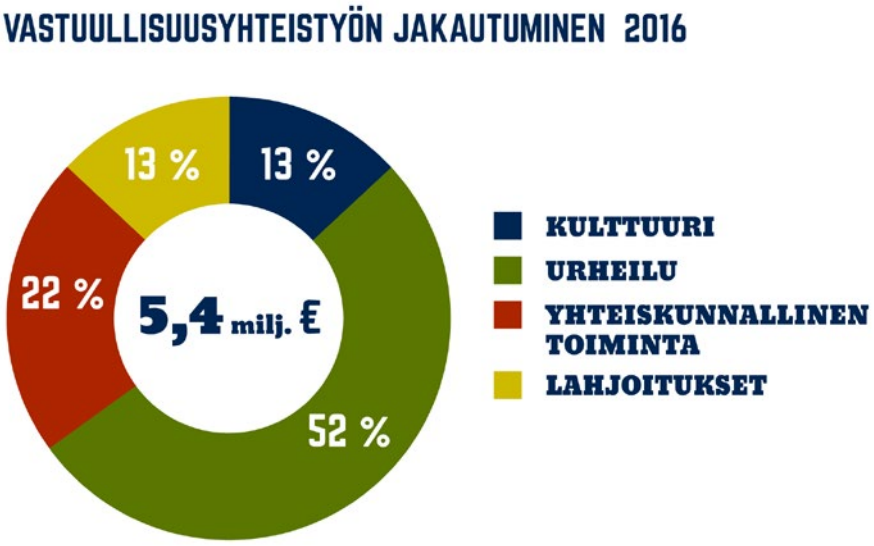

S-ryhmän valtakunnallisia yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lasten Päivän Säätiö ja Suomen Palloliitto. Vastuullisuusyhteistyötä harjoitetaan myös alueellisesti, ja osuuskaupat tukevatkin laajasti paikallista toimintaa.

Esimerkiksi Kannustajat-konsepti mahdollistaa osuuskaupoille lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemisen läpinäkyvästi. Asiakasomistajat voivat liittyä Kannustajiksi ja vaikuttaa siihen, kenelle ja kuinka paljon osuuskauppa maksaa tukea.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

S-ryhmä vähentää toiminnastaan aiheutuvaa kuormitusta ympäristölle muun muassa panostamalla energiatehokkuuteen, uusiutuviin energiamuotoihin ja jätteiden vähentämiseen sekä hyötykäyttöön.

ENERGIA JA VESI

S-ryhmässä tehdään jatkuvasti työtä energian säästämiseksi ja energiankäytön tehostamiseksi. Tehostamistoimien tulokset alkavat nyt näkyä, ja suhteellinen energiankulutus onkin tehostunut 30 prosenttia vuoden 2010 tasosta. Vuoden 2016 alussa alkaneet pidemmät aukioloajat kasvattivat kuitenkin hieman kaupparyhmän energiankulutusta viime vuonna.

S-ryhmässä energiatehokkuus huomioidaan sekä osana jokapäiväistä työtä että uusia toimipaikkoja rakennettaessa ja vanhoja uusittaessa. Lähes kaikissa kohteissa seurataan sähkön, lämmön ja veden kulutusta. Lisäksi tärkeimpien energiaa käyttävien järjestelmien – kuten kylmälaitosten – kulutuksen seurannassa käytetään erillisiä mittareita.

Ominaiskulutus	2016	2015	2014
Sähkö, kWh/brm^2	223	220	234
Lämpö, kWh/brm^2	87	83	86
Vesi, l/brm^2	404	417	409

Raportoidut kulutustiedot perustuvat rakennus- tai huoneistokohtaisesti mitattuihin tietoihin. Tietojen kattavuus seurannassa olevista kohteista: sähkö 95 %, lämpö 70 %, vesi 75 %. Pinta-alatiedot kattavat 87 % kohteista.

Energiankulutus	2016	2015	2014
Sähkö, GWh	1 138	1 111	1 140
Lämpö, GWh	445	419	418
Vesi, milj. m^3	2,1	2,1	2,0
Pinta-ala, milj. brm^2	5,1	5,1	4,9

S-ryhmä sitoutui osana Suomi, jonka haluamme 2050 -tavoitteita määrittelemään jokaiselle toimipaikalle yksilöllisen energiankulutustavoitteen. Tällä hetkellä tavoite on määritelty 52 prosentille toimipaikoista.

S-ryhmä on kokonaisuutena suuri sähkönkäyttäjä, sillä se käyttää reilussa 1 600 toimipaikassaan yli prosentin kaikesta Suomessa kulutetusta sähköstä. Tämä tarkoittaa, että S-ryhmä on Suomen suurin ei-teollinen sähkönkuluttaja.

Suurimpia energiankuluttajia S-ryhmän toimipaikoissa ovat kylmälaitokset sekä myymälöiden valaistus, joita tehostamalla ja saneeraamalla saavutetaan merkittäviä säästöjä.

S-ryhmän vähittäiskaupan myymälät sekä hotellit ovat olleet mukana elinkeinoelämän energiatehokkuussopimuksissa. Sopimusten tavoitteena on ollut saavuttaa 70 GWh:n energiankäytön tehostuminen S-ryhmässä vuosina 2008–2016. Motiva julkaisee sopimuskauden tulokset kesällä 2017.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

PÄÄSTÖT

Maaperään ja ilmakehään päätyvien päästöjen ehkäiseminen ja vähentäminen on tärkeä osa S-ryhmän ympäristövastuuta.

S-ryhmän toiminnasta ilmakehään päätyy etenkin kasvihuonekaasuja mutta myös haihtuvia orgaanisia yhdisteitä eli VOC-päästöjä. Polttonesteenjakeluun taas kuuluu riski vuodoista, jotka pilaavat maaperää ja pohjavesiä.

S-ryhmän toiminnan merkittävimmät hiilidioksidipäästöt syntyvät energian tuottamisesta, kotimaan kuljetuksista ja tuontikuljetuksista sekä pakkauksista. S-ryhmän päästöt on laskettu GHG Protocol -standardin mukaisesti. Scope 1 -päästöt ovat kasvihuonekaasupäästöjä, joita aiheutuu S-ryhmän kiinteistöjen lämmitykseen käytetyistä polttoaineista. Scope 2 -päästöt ovat kasvihuonekaasupäästöjä, jotka aiheutuvat ostetun sähkön ja kaukolämmön tuottamisesta. Scope 3 -päästöt ovat epäsuoria kasvihuonekaasupäästöjä, jotka aiheutuvat esimerkiksi tuotteiden kuljetuksesta ja jakelusta, työ- ja liikematkoista sekä pakkauksista.

S-ryhmän hiilidioksidipäästöt, t CO_2-ekv.	2016	2015	2014
Suorat – Scope 1			
Oma lämmöntuotanto	4 900	6 000	8 000
Myymälöiden kylmäainevuodot	66 000	–	–
Epäsuorat – Scope 2			
Ostettu sähkö	154 000	192 000	252 000
Ostettu kaukolämpö ja -jäähdytys	70 000	71 000	56 000
Muut epäsuorat – Scope 3			
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	77 000	64 000	68 000
Työ- ja liikematkat	2 000	1 900	2 100
Pakkaukset	52 000	53 000	55 000
Yhteensä	425 900	387 900	441 000

- Ostetun sähkön kattavuus on 95 %, ostetun kaukolämmön kattavuus on 70 % ja oman lämmöntuotannon kattavuus on 92 %.
- Kuljetusten päästöt on laskettu kuljetettujen tonnien ja polttoaineen kulutustietojen perusteella käyttäen VTT:n Lipasto-mallin päästökertoimia.
- Pakkausten hiilidioksidipäästölaskelmat perustuvat S-ryhmän virallisiin pakkaustilastoihin ja Copenhagen Resource Instituten selvitykseen pakkausten elinkaaren aikaisista päästöistä.
- Työ- ja liikematkoissa on huomioitu lentoliikenne ja SOK:n työsuhdeautot.
- Kylmäainevuodoissa on huomioitu 14 alueosuuskauppaa ja Inex Partners Oy.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

S-ryhmä käyttää suurelta osin ostoenergiaa, joten se ei voi täysin vaikuttaa oman energiankulutuksensa päästöihin. S-ryhmä panostaa kuitenkin merkittävästi omaan tuulivoimaan, joka on täysin päästötöntä. Tuulivoiman käytön lisääminen on yksi merkittävimmistä keinoista vähentää S-ryhmän kiinteistöjen hiilidioksidipäästöjä. Tämän lisäksi uusiutuvien energiamuotojen käytön mahdollisuus kartoitetaan kaikissa S-ryhmän uusissa rakennushankkeissa. Kiinteistöjä uusittaessa lämmitysjärjestelmiä voidaan myös vaihtaa tehokkaammiksi. Esimerkiksi vanhoja öljylämmitysjärjestelmiä on vaihdettu kaukolämpö- ja maalämpöjärjestelmiksi.

Merkittävä päästölähde ovat myös tuotteiden kuljetukset. Kuljetusten päästöjä pyritään vähentämään valitsemalla optimaaliset kuljetusreitit, kuljettamalla täysiä kuormia, hyödyntämällä paluulogistiikkaa ja käyttämällä nykyaikaiset ympäristövaatimukset täyttävää kalustoa. Lisäksi suurin osa kotimaan ja ulkomaan sopimuskumppaneiden kuljettajista on saanut taloudellisen ajotavan koulutusta.

Inex Partnersin Sipoon Bastukärriin keväällä 2012 valmistunut käyttötavaroiden logistiikkakeskus käyttää lämmitykseen ja jäähdytykseen maalämpöä ja bioenergiaa. Lähes täysin uusiutuvalla energialla lämpenevän logistiikkakeskuksen ilmastovaikutus on vain vajaat seitsemän prosenttia verrattuna siihen, että lämmityksessä käytettäisiin kaukolämpöä. Käyttötavaroiden logistiikkakeskuksen viereen rakennetaan uutta päivittäistavaroiden logistiikkakeskusta, joka otetaan käyttöön vaiheittain vuosina 2016–2018. Uuden logistiikkakeskuksen ensimmäinen vaihe valmistui kesällä 2016. Uuden logistiikkakeskuksen energiajärjestelmä perustuu kylmäntuotannossa syntyvän lauhdelämmön hyötykäyttöön lämmityksessä ja samanlaiseen maalämmön ja bioenergian hyödyntämiseen kuin käyttötavaroiden logistiikkakeskuksessa. Logistiikkakeskukselle tuotettava lämmitys- ja kylmäenergia on keskuksen valmistuttua täysin hiilidioksidipäästöneutraalia.

Työmatkojen osalta päästöjä vähennetään hyödyntämällä puhelin- ja videokokouksia matkustamisen sijaan aina kun mahdollista. Virtuaalikokoukset ovatkin helpottaneet yhteydenpitoa S-ryhmän eri toimijoiden kesken.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

JÄTTEET

Jätteen määrän vähentäminen ja tehokas hyötykäyttö ovat avainasemassa S-ryhmän ympäristökuormituksen minimoimisessa. S-ryhmä haluaa omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että kaatopaikoille viedään mahdollisimman vähän jätettä ja jätteitä hyötykäytetään joko materiaalina tai energiana mahdollisimman hyvin.

S-ryhmän toiminnassa syntyy eniten biojätettä, pahvia, energia- ja sekajätteitä.

Suurin osa, 99 prosenttia S-ryhmän jätteistä ohjattiin hyötykäyttöön, eli ne päätyvät muualle kuin kaatopaikalle. Vuonna 2016 jätteen kokonaismäärä oli 105 000 tonnia, eli jätemäärä kasvoi noin kaksi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

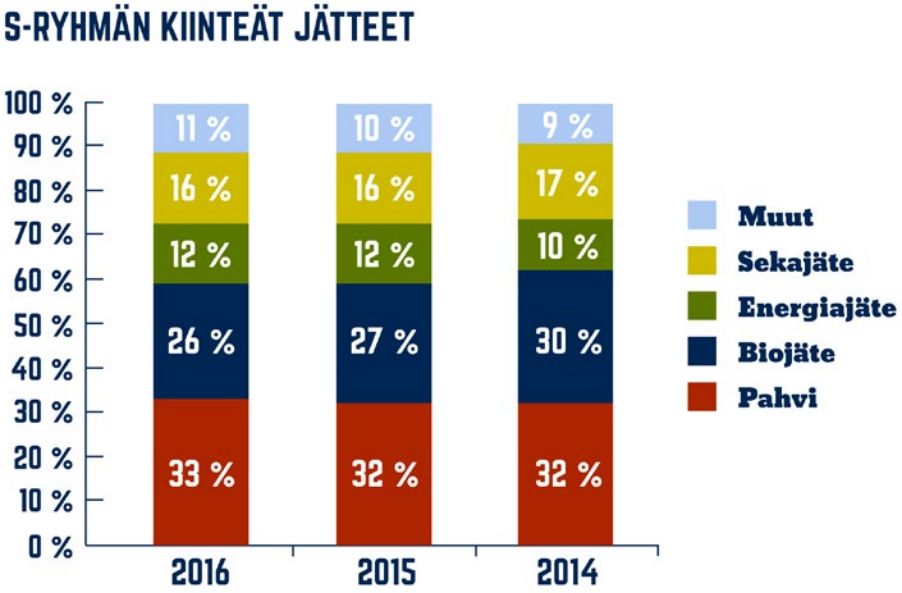

Sekajäte sisältää sekä kaatopaikkajätteen että poltettavan jätteen. Suurin osa sekajätteestä ohjataan polttoon. Jäteluvut kattavat alueosuuskauppojen ja SOK-yhtymän kotimaan jätteet.

S-ryhmän tavoitteena oli, että vuoteen 2016 mennessä kaatopaikalle ei viedä enää lainkaan jätettä. Tähän ei aivan päästy, mutta suunta on oikea ja enää prosentti S-ryhmän jätteistä ohjataan kaatopaikalle.

S-ryhmän tavoitteena on ohjata syntyvä jäte tehokkaasti hyötykäyttöön. Ruokakauppoja on ohjeistettu tarkempaan lajitteluun sekä kasvattamaan hyötykäyttöön menevän jätteen osuutta muun muassa jäteoperaattoreiden sopimusten kautta. Rasvajätteet pyritään hyödyntämään energiana ja ruokahävikkiä ohjataan entistä enemmän hyväntekeväisyyteen. Myös hotelleissa on parannettu ohjeistusta ja tehostettu jätteiden lajittelua.

Noin 40 prosenttia syntyneistä jätteistä ohjataan materiaalin hyötykäyttöön ja noin kolmasosa energiahyötykäyttöön. Kaikki biojäte ohjataan joko biokaasutukseen, kompostointiin tai bioetanolin tuotantoon.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

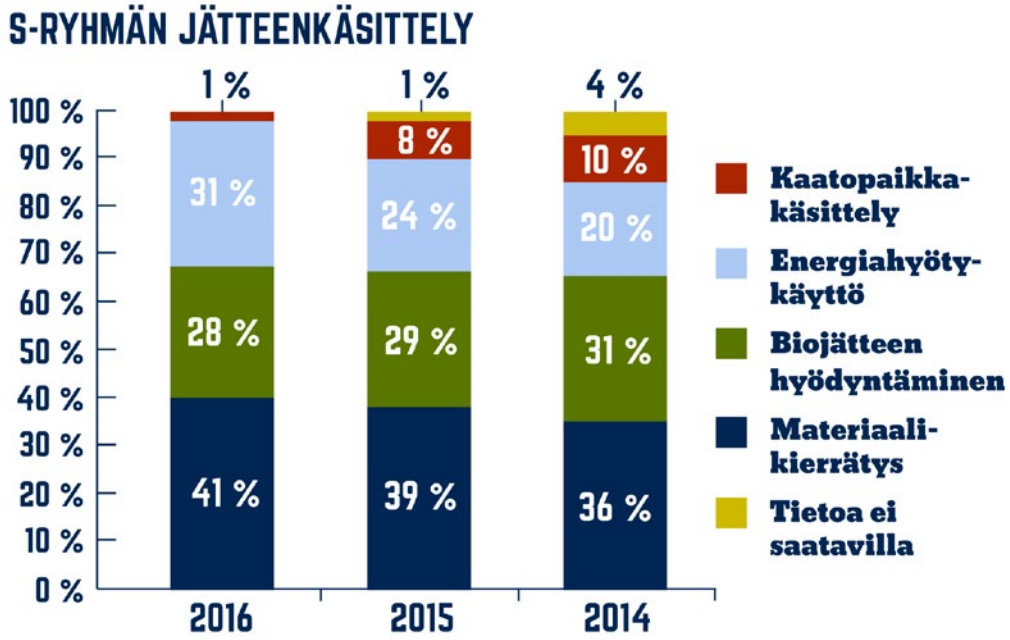

S-ryhmä tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuden jätteiden kierrättämiseen, jotta mahdollisimman suuri osa kotitalouksissa syntyvistä jätteistä löytäisi tiensä hyötykäyttöön.

S-ryhmän toimipaikoissa tai niiden yhteydessä oleviin ekopisteisiin voi palauttaa muun muassa pahvi-, kartonki-, muovi-, lasi- ja metallipakkauksia sekä tekstiilejä. Lisäksi sähkö- ja elektroniikkalaiteromua kerätään kaikissa S-ryhmän yli 1 000 neliömetrin päivittäistavarakaupoissa ja kannettavia akkuja ja paristoja voi palauttaa kaikkiin niitä myyviin S-ryhmän toimipaikkoihin.

Kierrätys	**2016**	2015	2014
Ekopisteet, kpl	423	332	263
Palautetut kierrätysmuovipullot, milj. kpl	169	153	153
Palautetut kierrätyslasipullot, milj. kpl	41	41	41
Palautetut alumiinitölkit, milj. kpl	576	564	564
UFF:n keräykseen tuodut vaatteet, tonnia	2 986	2 760	2 350
Palautetut kannettavat akut ja paristot, tonnia	382	342	311

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

RUOKAHÄVIKKI

S-ryhmän ruokakaupoissa hävikkiä hallitaan suunnitelmallisuudella ja yhteistyöllä – koko toimitusketjussa. Tavoitteena on vähentää suhteellista ruokahävikkiä 15 prosenttia vuoden 2020 loppuun mennessä.

Hävikkiä hallitaan järjestelmällisellä tilausten, toimitusten, kuljetusten sekä varastojen hallinnalla ja hyvällä pakkaussuunnittelulla. S-ryhmän ruokakaupoilla on Suomessa jo yli 400 hyväntekeväisyyskumppania, joille elintarvikkeita lahjoitetaan säännöllisesti. Biojätteeksi päätyvä ruokahävikki ohjataan energiahyötykäyttöön eli joko kaasutukseen, kompostointiin tai bioetanolin tuotantoon.

Vuonna 2016 kiloissa mitattu hävikki kasvoi edellisvuoteen verrattuna pidentyneiden aukioloaikojen ja myynnin kasvun seurauksena. Myyntiin suhteutettuna hävikki pieneni kolme prosenttia.

Ruokahävikki - marketkauppa	**2016**	2015	2014
Poisheittohävikki, milj. kg	33,4	32,4	34,4
Poisheittohävikki suhteessa myyntiin, %	1,63	1,67	1,79
Hävikin muutos suhteessa myyntiin, %	–3,2	–5,8	–0,6

TUOTTEET JA PALVELUT

S-ryhmä haluaa tarjota asiakkailleen mahdollisuuden tehdä valintoja omien arvojensa mukaisesti tarjoamalla laajasti kotimaisia sekä ympäristö- tai vastuullisuussertifioituja tuotteita eri tuoteryhmissä.

Kotimaista-tuotesarja	**2016**	2015	2014
Tuotteiden määrä valikoimissa, kpl	286	268	213

Ruokakauppojen, käyttötavarakaupan ja ravintoloiden valikoimissa on esimerkiksi luomu-, Reilun kaupan- ja ympäristömerkeillä merkittyjä tuotteita. Trooppisesta puusta valmistetuissa oma merkki -tuotteissa S-ryhmä suosii FSC-sertifioituja tuotteita. Lisäksi valikoimissa on PEFC-sertifioituja puutuotteita.

Sertifioidut tuotteet valikoimassa - marketkauppa	**2016**	2015	2014
Luomutuotteiden myynnin osuus elintarvikkeiden myynnistä, %	2,1	1,9	1,8
Luomutuotteiden myynnin kasvu ed. vuoteen verrattuna, kg/l, %	21	7	8
Luomutuotteiden määrä valikoimissa, kpl	3 200	3 240	3 200
MSC-sertifioitujen tuotteiden määrä valikoimissa, kpl	86	53	52
MSC-sertifioitujen oma merkki -tuotteiden määrä valikoimissa, kpl	41	18	18
MSC-sertifioitujen kala- ja äyriäispakasteiden osuus kaikista kala- ja äyriäispakasteista, %	54	25	18
Sertifioidun palmuöljyn käyttö*, %	99	97	93
Sertifioitujen kahvien osuus oma merkki -kahvien valikoimassa, %	20	-	-
Sertifioitujen kaakao- tai suklaatuotteiden osuus oma merkki -kaakao- ja suklaatuotteiden valikoimassa, %	56	-	-

* S-ryhmän oma merkki -tuotteet ja ravintoloiden käyttämä syväpaistoöljy.

TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

VAIHTOEHTOJA MUOVIKASSEILLE

S-ryhmä teki vuonna 2016 sitoumuksen, jonka tavoitteena on vähentää muovikassien ja -pussien kulutusta. Sopimuksen taustalla on EU:n pakkausjätedirektiivin muutos, jolla pyritään välttämään muovijätteen syntymistä ja vähentämään merten roskaantumista. Osana sitoumusta S-ryhmä on sitoutunut laajentamaan muovisten ostoskassien maksullisuutta. Jokaisessa S-ryhmän ruokakaupassa on lisäksi tarjolla biohajoavia hedelmä- ja vihannespusseja vaihtoehtona muovisille.

Vuonna 2016 S-ryhmässä myytiin noin 150 miljoonaa ostoskassia, joista noin 97 prosenttia oli muovikasseja. Kestokassien suosio on kasvanut huimasti, ja vuonna 2016 niitä myytiin 29 prosenttia edellisvuotta enemmän. Kierrätysraaka-aineen osuus myytävissä muovikasseissa vuonna 2016 oli noin 60 prosenttia.

Pakkaukset ja muovikassit - marketkauppa	**2016**	2015	2014
Biohajoavien hevipussien osuus kaikista hevipusseista, %	4,6	3,7	3,4
Biohajoavien hevipussien menekin kehitys edelliseen vuoteen nähden, %	16	1,1	–6,5
Kestokassien myynnin kehitys edelliseen vuoteen nähden, %	29	5,2	9,9

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

S-ryhmä on Suomen suurin yksityinen työnantaja. Vuonna 2016 S-ryhmä työllisti yli 40 000 eri alojen ammattilaista. Suurin osa henkilöstöstä työskentelee Suomessa, mutta s-ryhmäläisiä on myös Virossa, Venäjällä, Latviassa ja Liettuassa.

Henkilömäärä	30.11.2016*	2015	2014
Alueosuuskaupat	32 940	29 991	31 248
SOK-yhtymä (sis. Suomi ja lähialueet)	7 542	7 400	10 098
S-ryhmä yhteensä	40 482	37 758	40 292

* Vuodesta 2016 alkaen raportoidaan tilanne 30.11. Luku sisältää sekä aktiiviset että lepäävät työsuhteet, ja se kuvaa tarkimmin henkilöstömäärää vuositasolla, sillä vuoden lopussa kerätyissä luvuissa on mukana esim. kausiapulaisia. Vuoden 2015 ja 2014 luvut on kerätty ko. vuosien lopussa, ja ne sisältävät aktiiviset työsuhteet.

TYÖSUHTEET

S-ryhmän pyrkimyksenä on tarjota pääasiallinen toimeentulo kaikille työntekijöilleen, jotka niin haluavat. Vaikka suurin osa työntekijöistä arvostaa edelleen kokoaikatyötä, osa-aikatyö on suosittua erityisesti alle 25-vuotiaiden ja työuran viimeisiä vuosia elävien keskuudessa.

Työsuhteiden laatu (%)	30.11.2016	2015	2014
Vakituiset	89	87	87
Määräaikaiset	11	13	13
Kokoaikaiset	40	37	36,4
Osa-aikaiset	60	63	63,6

Lähtövaihtuvuus (%)	2016	2015	2014
Vakituisten työntekijöiden lähtövaihtuvuus	17,2	15,6	24,9

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

NUORTEN TYÖLLISTÄMINEN

S-ryhmä on sitoutunut lisäämään nuorten työelämävalmiuksia ja avaamaan heille ovia työelämään. S-ryhmä on antanut kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen, jossa se lupaa kasvattaa nuorista kaupan alan ammattilaisia. Töihin tulevat nuoret perehdytetään työtehtävien lisäksi työelämään yleisestikin – kaikkiin niihin toimintatapoihin ja käytäntöihin, jotka edistävät nuorten valmiuksia toimia työyhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

S-Trainee- ja S-Päällikkö-valmennusohjelmat ovat vuodesta toiseen korkeakouluopiskelijoiden tai vastavalmistuneiden suosiossa.

Nuorten työllistäminen	**2016**
Kesätyöntekijät ja -harjoittelijat	13 000
S-Trainee-valmennettavat	9
S-Päällikkö-valmennettavat	12

MONIMUOTOISUUS

Monimuotoisuuden eli esimerkiksi tasa-arvon ja monikulttuurisuuden edistäminen on yksi S-ryhmän uuden **vastuullisuusohjelman** painopisteitä. Syrjintää ei hyväksytä missään tilanteessa ja työsopimus solmitaan tehtävään parhaiten soveltuvan hakijan kanssa.

Sukupuoli- ja ikäjakauma	**30.11.2016**	2015	2014
Naiset, %	77,0	76,0	76,3
Miehet, %	23,0	24,0	23,7
Keski-ikä*	37	37	-

* Luku ei sisällä Inexiä, Meira Novaa eikä Baltian ja Venäjän työntekijöitä.

Monimuotoisuus	**2016**	2015	2014
Naisten osuus hallitusten jäsenistä, %	16	-*	-*
Naisten osuus johtoryhmien jäsenistä, %	10	9	9
Naisten osuus esimies- ja päällikkörooleissa, %	60	57	64
Alle 25-vuotiaiden osuus työntekijöistä, %	24	25	26
Yli 50-vuotiaiden osuus työntekijöistä, %	15	15	14
Eri kansallisuuksia	74	72	74

* Lukua ei ole saatavilla.

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

TYÖTYYTYVÄISYYS

Tyytyväiset ja hyvinvoivat työntekijät rakentavat menestyvän yrityksen. Siksi S-ryhmä pyrkii työyhteisötutkimuksessa kokonaistulokseen, joka on vähintään viisi pistettä korkeampi kuin Suomen yleisnormi. Tavoitteeseen päästiin myös vuonna 2016.

Työyhteisötutkimuksen tulokset (asteikko 0–100)	S-ryhmä 2016	Suomen yleisnormi 2016	S-ryhmä 2015	Suomen yleisnormi 2015	S-ryhmä 2014
Tyt-indeksi	72,6	65,6	72,6	65,4	71,3
Omistautuneisuusindeksi	76,0	72,1	76,4	71,7	75,0
Sitoutumisindeksi	71,9	67,0	71,6	66,8	70,0
Johtamisindeksi	72,7	64,1	72,7	63,9	71,5
Suorituskykyindeksi	70,7	61,5	70,8	61,3	69,9
Esimiestyön indeksi*	75,3	69,9	-	-	-
Keskiarvo kysymyksestä ”Yrityksemme periaatteita ja arvoja noudatetaan yksikkömme päivittäisessä toiminnassa” (asteikko 1–4)	3,42	3,17	3,42	3,17	3,38

* Esimiestyön indeksi on uusi, eikä lukua ole saatavilla aikaisemmilta vuosilta.

S-ryhmän arvot perustuvat vastuulliseen osuustoimintaan, ja ne ohjaavat kaikkea ryhmän toimintaa niin johtajistossa kuin suorittavalla tasolla. Arvoja ja periaatteita noudatetaan hyvin yksiköiden päivittäisessä toiminnassa.

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

TYÖNTEKIJÖIDEN KOULUTUS

S-ryhmän monialaisuus ja henkilöstön monipuolinen osaaminen tarjoavat mahdollisuuden pitkään ja pysyvään työsuhteeseen kaupparyhmän sisällä. Henkilöstöä tuetaan rohkeasti astumaan oman mukavuusalueensa ulkopuolelle ja laajentamaan omaa ammattitaitoaan.

Monipuolisten työtehtävien ja sisäisen liikkuvuuden lisäksi s-ryhmäläiset voivat osallistua ryhmän oman oppimis- ja valmennuskeskuksen, Jollas Instituutin, koulutuksiin.

Koulutus	**2016**	2015	2014
Jollas Instituutin valmennuspäivät	1 276	1 230	1 356
Jollas Instituutin opiskelijamäärä	11 665	12 204	15 700
Suoritetut verkkokoulutukset	40 826	32 879	32 972

TYÖTURVALLISUUS

Turvallinen työ- ja asiointiympäristö on työntekijöiden ja asiakkaiden perusoikeus. S-ryhmässä turvallisuuden varmistamiseen kuuluu niin tapaturmien ennaltaehkäisy kuin erilaisten vaara- ja läheltä piti -tilanteiden tunnistaminen ja välttäminen. Ennaltaehkäisyssä keskeistä on henkilöstön turvallisuusosaamisen jatkuva kehittäminen ja työhön liittyvien vaarojen säännöllinen tarkastelu.

Työtapaturmat	**2016**	2015*	2014
Työtapaturmien määrä	1 829	1 909	1 966
Tapaturmataajuus, kpl/milj. työtuntia	33	35	36
Työssä tapahtuneiden tapaturmien osuus, %	78	81	82
Työmatkoilla tapahtuneiden tapaturmien osuus, %	22	19	18
Vakavien tapaturmien osuus kaikista tapaturmista, %**	4,5	4,8	4,8

* Vuoden 2015 vuosikatsauksen luvut ovat tarkentuneet.

** Vakavien tapaturmien osuus kaikista tapaturmista lasketaan kaavalla: yli 30 päivän poissaoloon johtaneiden työtapaturmien lkm / tapaturmien kokonaismäärä.

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

VASTUULLINEN HANKINTA

S-ryhmän hankintatoimintaan sisältyy lukuisia vastuullisuuslinjauksia. Näitä ovat muun muassa tuotekohtaiset laatuvaatimukset, työ- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen riskimaaostoissa sekä syrjimättömyysperiaate.

S-ryhmälle tuotteita ja palveluja toimitti vuonna 2016 noin 20 000 tavarantoimittajaa ja palveluntarjoajaa. S-ryhmässä myytävistä tuotteista omien merkkien ja oman maahantuonnin osuus ostoista on noin viidennes.

Valtaosa, noin 85 prosenttia, S-ryhmässä myytävien tuotteiden ja palveluiden hankinnoista tehdään Suomesta. Suorat ostot maista, joissa riski ihmisoikeusloukkauksiin on suurempi, muodostavat noin prosentin S-ryhmän kaikista hankinnoista. Riskimaavalmistuksen osuus vaihtelee suuresti tuoteryhmän mukaan. Esimerkiksi tekstiili- ja käyttötavaratuotteissa riskimaavalmistuksen osuus on suurempi kuin elintarvikkeissa.

S-ryhmän tavoitteena on tehdä kaikille tavaran- ja palveluntoimittajille ihmisoikeusriskien arviointi. Yleisen ihmisoikeusarvioinnin lisäksi riskejä arvioidaan tarvittaessa myös tarkemmin tuote-, raaka-aine- ja tavarantoimittajatasolla.

Vuoden 2016 aikana jatkettiin epäsuorien riskimaahankintojen ja tuotteiden ainesosien vastuullisuuden seurantamallin kehittämistä yhdessä hankintakumppaneiden kanssa.

S-ryhmän 10 suurinta hankintamaata	% kokonaisostoista
Suomi	85,4
Alankomaat	2,4
Saksa	1,9
Espanja	1,6
Tanska	1,5
Ruotsi	1,4
Italia	1,1
Belgia	0,6
Hongkong	0,4
Iso-Britannia	0,4

S-ryhmän 10 suurinta riskihankintamaata	% suorista riskimaahankinnoista	% kokonaisostoista
Kiina	31,5	0,4
Intia	13,0	0,1
Thaimaa	11,9	0,1
Bangladesh	8,3	0,1
Indonesia	6,4	0,1
Turkki	6,1	0,1
Egypti	5,5	0,1
Etelä-Afrikka	5,2	0,1
Pakistan	3,2	0,0
Peru	2,8	0,0

S-RYHMÄN OMIEN MERKKIEN JA OMAN MAAHANTUONNIN OSTOT

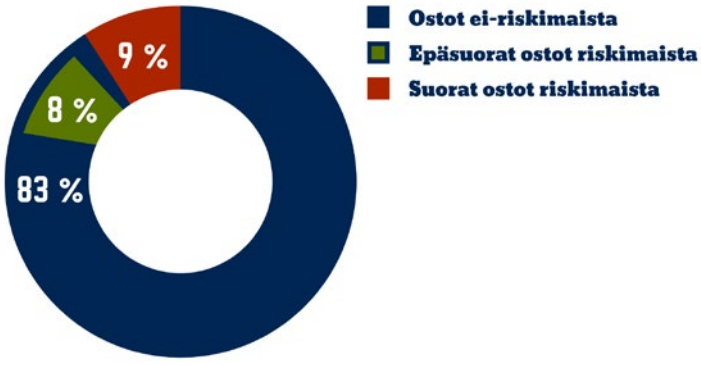

Suorat ostot riskimaista viittaa ostoihin tavarantoimittajilta, joiden kotimaa on BSCI:n riskimaaluokittelun mukainen riskimaa. Epäsuorat ostot riskimaista viittaa ostoihin tavarantoimittajilta, joiden kotimaa ei ole riskimaa, mutta joiden myymä tuote on valmistettu riskimaassa tai pääraaka-aineen alkuperämaa on riskimaa.

Tutustu tarkemmin S-ryhmän vastuullisuuslinjauksiin S-kanavalla.

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

TUOTANTOKETJUJEN VALVONTA

S-ryhmä keskittyy tavarantoimittajien seurannassa erityisesti maihin, joissa riskit työ- ja ihmisoikeuksien loukkauksiin ovat suurimmat. Tällaisia riskimaita ovat useat Afrikan, Aasian sekä Etelä- ja Väli-Amerikan maat ja tietyt Euroopan maat.

SOK-yhtymä on eettisissä periaatteissaan sitoutunut kunnioittamaan ihmisoikeuksia. Lisäksi S-ryhmä on sitoutunut *Business Social Compliance Initiative* (BSCI) -periaatteisiin, jotka perustuvat YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteisiin. BSCI:n rinnalla S-ryhmä käyttää hankintaketjujensa sosiaalisen vastuullisuuden seurannassa *Supplier Ethical Data Exchange* (Sedex) -tietokantaa.

S-ryhmän omien merkkien ja oman maahantuonnin suorista riskimaaostoista 97 prosenttia (2015: 82 prosenttia) tehdään BSCI:n mukaan tai vastaavalla mallilla auditoiduilta tavarantoimittajilta. Tavoitteena on, että kaikki oma merkki -tuotteiden riskimaatavarantoimittajat on auditoitu BSCI-auditoinnilla tai vastaavalla kolmannen osapuolen tarkastuksella.

BSCI-järjestelmässä riippumattomat auditoijat tarkastavat tuotantolaitoksia ja varmistavat, että järjestelmän kriteerit toteutuvat käytännössä. Auditoinneissa tarkastetaan muun muassa työaikakäytännöt, työturvallisuuskäytännöt sekä lakien mukaisen minimipalkan maksu.

Vuoden 2016 BSCI-auditoinneissa eniten kehitettävää havaittiin tehtaiden johtamiskäytännöissä, työajoissa sekä työturvallisuuskäytännöissä.

OSTOT AUDITOIDUILTA TOIMITTAJILTA 2016

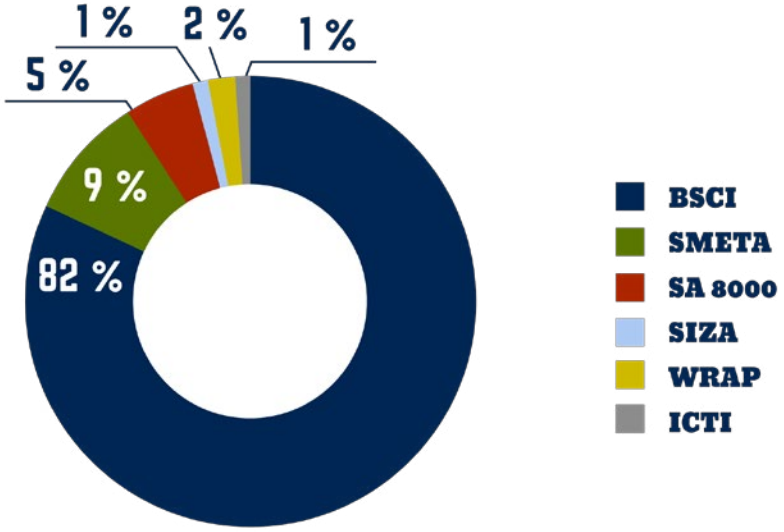

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

S-RYHMÄN BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSET 2016

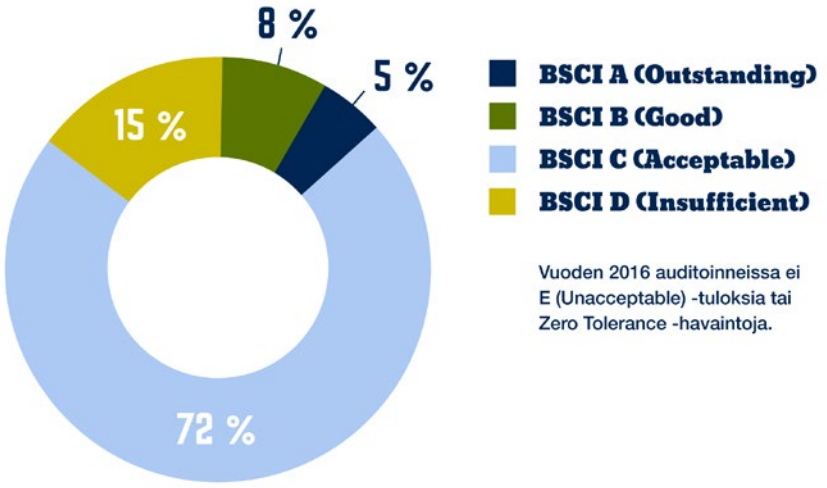

S-RYHMÄN BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSET OSA-ALUEITTAIN VUONNA 2016

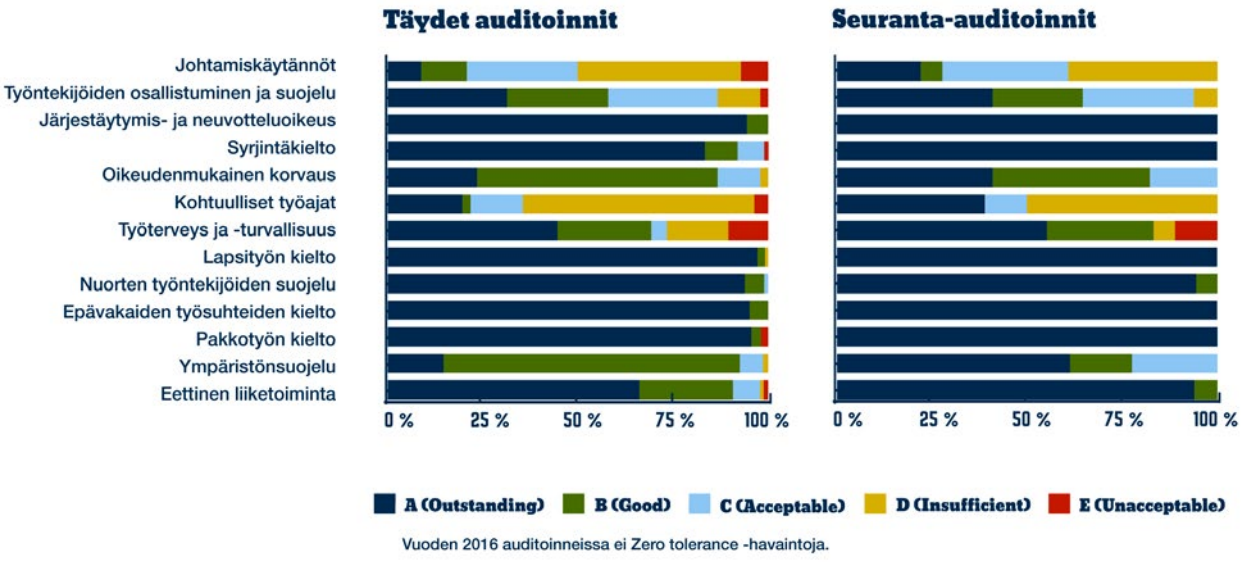

Vuoden 2016 auditoinneissa ei tehty *Zero tolerance* -havaintoja, eli havaintoja koskien esimerkiksi lapsityövoimaa, pakkotyövoimaa, välitöntä vaaraa aiheuttavia turvallisuuspuutteita tai lahjontaa.

TUNNUSLUVUT

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

TUOTETURVALLISUUS

Tuotteiden turvallisuuden varmistaminen on S-ryhmälle jokapäiväinen asia. Tuotteiden laatu arvioidaan jo ennen valikoimaan hyväksymistä ja päivittäisellä omavalvonnalla varmistetaan, että tuotteet ovat asiakkaalle turvallisia.

Omavalvontaa toteutetaan jokaisessa S-ryhmän ruokakaupassa ja ravintolassa. Tuotteiden tuoreutta ja laatua seurataan, ja mikäli tuotteen laatu on jostain syystä heikentynyt, se poistetaan myynnistä. Lisäksi esimerkiksi säilytyslämpötiloja ja tilojen siisteyttä seurataan säännöllisesti omavalvontasuunnitelman mukaisesti.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira koordinoi Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia elintarvikkeiden myynti- ja tarjoilupaikoissa. Tarkastuksissa käydään läpi muun muassa elintarvikkeiden lämpötilahallintaa, myymälän puhtaanapitoa sekä henkilökunnan toimintaa.

Vuonna 2016 S-ryhmän ruokakauppoihin ja ABC-marketteihin tehtiin yhteensä 610 Oiva-tarkastusta. Vuonna 2016 S-ryhmän elintarvikemyymälöissä tehtyjen Oiva-tarkastusten tuloksista 94,1 prosenttia oli oivallisia tai hyviä, 5,6 prosenttia korjattavia ja 0,3 prosenttia huonoja.

Virheelliseksi todettujen tuotteiden poistaminen markkinoilta on osa tuotteen laadusta ja turvallisuudesta huolehtimista. Tämän vuoksi S-ryhmä huolehtii jatkuvasti siitä, että tavarantoimittajien kanssa sovitut ja harjoitellut yhteiset hälytysjärjestelmät sekä toimintamallit takaisinvetojen toteuttamiseksi tai tuotteiden pysäyttämiseksi varastoissa toimivat aukottomasti ja nopeasti.

Tuotteen takaisinveto kuluttajilta tehdään aina, jos on syytä epäillä, että tuote voi aiheuttaa kuluttajille terveysvaaraa.

Takaisinvedot S-ryhmän marketeista	**2016**	2015
Takaisinvedot myymälästä	276	244
Takaisinvedot kuluttajilta	42	40

TUNNUSLUVUT

VUOSIKATSAUKSEN KUVAUS

VUOSIKATSAUKSEN KUVAUS

S-ryhmän ulkoista raportointia ja viestintää kehitetään ensisijaisesti vastaamaan asiakasomistajien, henkilöstön ja muiden sidosryhmien odotuksiin.

S-ryhmän edelläkävijyys vastuullisuudessa edellyttää järjestelmällistä johtamista, ja sitä varten tarvitaan kattavaa ja luotettavaa seurantatietoa useista eri tunnusluvuista. Myös ulkoisen raportoinnin tulee olla avointa.

Katsauksessa sovellamme Global Reporting Initiativen (GRI:n) G4-raportointiohjeistoa huomioiden kuitenkin S-ryhmän osuustoiminnallisen rakenteen.

Katsaus kertoo koko S-ryhmän tasolla tehdyistä linjauksista ja niiden toimeenpanosta sekä keskeisistä tunnusluvuista ja toimenpiteistä Suomessa. Poikkeuksena ovat taloudelliset luvut, jotka sisältävät myös Baltian ja Venäjän toiminnot. Juridisesti itsenäisinä yrityksinä osuuskaupat myös raportoivat omasta toiminnastaan vuosiesitteissään ja verkkosivuillaan. Ulkopuolinen taho ei ole varmentanut katsausta.

TUNNUSLUVUT

GRI-TAULUKKO

G4		Sijainti
Vastuullisuusstrategia		
1	Toimitusjohtajan katsaus	Johdon puheenvuoro
2	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Johdon puheenvuoro
Organisaation taustakuvaus		
3–9; 13–14	S-ryhmän kuvaus: koko, liiketoiminta ja omistusrakenne	S-ryhmä lyhyesti
10	Henkilöstön määrä	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Henkilöstön määrä
12	S-ryhmän toimitusketju	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
15–16	Ulkopuoliset sitoumukset ja jäsenyydet järjestöissä	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/S-ryhmä sai kiitosta palmuöljyn vastuullisuudesta
Tunnistetut olennaiset näkökohdat ja laskentaraja		
17	Raportin laskentaraja	Vuosikatsauksen kuvaus
18–23	Raportin sisällön määrittely; olennaiset teemat ja laskentaraja	Vuosikatsauksen kuvaus Johdon puheenvuoro
Sidosryhmävuorovaikutus		
24–27	S-ryhmän sidosryhmät ja vuorovaikutus	Sidosryhmätyö
Raportin kuvaus		
28–33	Raportin tiedot ja yhteystiedot	Vuosikatsauksen kuvaus
Hallinto		
34	S-ryhmän hallintorakenne	Johtaminen ja hallinto
Liiketoiminnan eettisyys		
56	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	S-ryhmä lyhyesti
Vastuullisuuden johtaminen		
DMA	Johtamistavan kuvaus	Vastuullisuuden johtaminen
Taloudellinen vastuu		
EC1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakatuminen	Tunnusluvut/Taloudelliset vaikutukset
EC7	Infrastruktuuri-investointien ja yleishyödyllisten palvelujen tuen kehitys ja vaikutukset	Yhteiskunnan hyväksi/Alepa-fillarit liikuttavat helposti Helsingissä Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Keran alueesta kehitetään kestävää kaupunginosaa Hyvinvointi ja terveys/Ässäkentät liikuttavat lapsia
EC8	Merkittävät epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	Tunnusluvut/Taloudelliset vaikutukset, Verot ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus
EC9	Paikallisten ostojen osuus	Yhteiskunnan hyväksi/Paikallisuus on pop Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta

TUNNUSLUVUT

GRI-TAULUKKO

Ympäristö		
EN2	Kierrätettyjen materiaalien osuus	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Hukkapaloista syntyy Cyclo-vaatteita
EN3	Oma energiankulutus	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Energia ja vesi
EN5	Energiaintensiteetti	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Energia ja vesi
EN6	Energiankulutuksen vähentäminen	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Energia ja vesi
EN8	Vedenkulutus	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Energia ja vesi
EN15	Suorat kasvihuonekaasupäästöt (scope 1)	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN16	Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (scope 2)	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN17	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (scope 3)	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN19	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Sale Kiihtelysvaara luopui öljylämmityksestä Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Tuulivoimatavoite täyttyi, aurinkosähkössäkin mahdollisuuksia Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN21	Muut merkittävät päästöt ilmaan	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN23	Jätteiden kokonaismäärä	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Jätteet
EN27	Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämistoimenpiteet	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Suur-Savossa pelastetaan lounasruokaa Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Kalaa ja äyriäisiä kestävistä kalakannoista Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Punalaput vähentävät hävikkiä Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Tuotteet ja palvelut
EN28	Kierrätettyjen tuotteiden ja pakkausmateriaalien osuus	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Jätteet
EN30	Tuotteiden kuljetuksista sekä työmatkoista aiheutuvat ympäristövaikutukset	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Päästöt
EN32	Osuus toimittajista, jotka on arvioitu ympäristökriteerien mukaisesti	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
EN33	Merkittävät ympäristövaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Kalaa ja äyriäisiä kestävistä kalakannoista Ilmastonmuutos ja kiertotalous/S-ryhmä sai kiitosta palmuöljyn vastuullisuudesta

TUNNUSLUVUT

GRI-TAULUKKO

Henkilöstö ja työolosuhteet		
LA1	Uuden palkatun henkilöstön kokonaismäärä ja osuus sekä henkilöstön vaihtuvuus	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Henkilöstön määrä
LA6	Tapaturmatyypit, tapaturmataajuus ja poissaolot	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Työturvallisuus
LA9	Koulutukset	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Työntekijöiden koulutus
LA10	Osaamisen kehittäminen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	Hyvinvointi ja terveys/Sujuvat työolot – hyvinvoiva henkilöstö Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Työntekijöiden koulutus
LA12	Hallintoelinten kokoonpano ja henkilöstön jakauma monimuotoisuuteen liittyvien tekijöiden mukaisesti	Johtaminen ja hallinto Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Monimuotoisuus
LA14	Osuus toimittajista, jotka on arvioitu työoloihin liittyvien kriteerien mukaisesti	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
LA15	Merkittävät työoloihin liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
Ihmisoikeudet		
HR10	Osuus toimittajista, jotka on arvioitu ihmisoikeuksiin liittyvien kriteerien mukaisesti	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
HR11	Merkittävät ihmisoikeuksiin liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Eettinen toimintakulttuuri ja ihmisoikeudet/S-ryhmä ihmisoikeuspuolustaja Andy Hallin tukena Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
Yhteiskunta		
SO1	Paikallisyhteisövuorovaikutus, vaikutusarvioinnit ja kehitysohjelmat	Yhteiskunnan hyväksi/Alepa-fillarit liikuttavat helposti Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Keran alueesta kehitetään kestävää kaupunginosaa Eettinen toimintakulttuuri ja ihmisoikeudet/Työtä myös maahanmuuttajille Hyvinvointi ja terveys/Ässäkentät liikuttavat lapsia
SO9	Osuus toimittajista, jotka on arvioitu yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien kriteerien mukaisesti	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Vastuullinen hankinta
Tuotevastuu		
PR1	Tuotteet ja palvelut joiden terveys- ja turvallisuusvaikutukset on arvioitu	Tunnusluvut/Sosiaaliset vaikutukset, Tuoteturvallisuus
PR3	Tuoteinformaation ja -merkintöjen tyypit	Tunnusluvut/Ympäristövaikutukset, Tuotteet ja palvelut
PR5	Asiakastyytyväisyystutkimusten tulokset	Sidosryhmätyö
PR6	Kiistanalaisten tuotteiden myynti	Ilmastonmuutos ja kiertotalous/Kalaa ja äyriäisiä kestävistä kalakannoista Ilmastonmuutos ja kiertotalous/S-ryhmä sai kiitosta palmuöljyn vastuullisuudesta